

Sulat si Paul si me' a'a Romahin

Pahāti sabab sulat si Paul si me' a'a Romahin

Roma inin ēn puweblo hadje si lahat Italiya. Matu'uhin Italiyahin inēnan Roma du isab. La'i si puweblo Roma patenna'an Sultan Nakura'in. Sultan Nakura'in, ekka du isab me' lahat seddili mapaliput si tahik inēnan Mediterrahin antananne.

La'i si puweblo Roma ekka a'a amban me' kabangsa-bangsahan patenna' la'i. Duk niya' isab me' a'a sandel pu si Isa patenna' la'i. Mabaya' si Paul hap pī nindew siye, saguwa' tiggel iye ga'i tapī, pegge' luwal niya' maka'alal iye. Hangkan nulat iye magaka we' magsakap ne iye nindew siye ubus bu pala'us pī hap lahat Kastila' magmahalayak isab la'i aka-aka hāp sabab Isa Almasihin.

Si sulat inin pinahāti te'ed we' si Paul bang sa'ingge me' a'ahin pinaghāp duk Tuhanin: luwal sabab sandelden duma'in sabab hinanganden.

¹ Sulat inin amban si Paul pinasampay piyu si ka'am si lahat Romahin. Aku inin dara'akan Isa Almasi. Tapene' ku we' Tuhanin duk kawakilan ku we' ne magmahalayak aka-aka mahāp amban iyehin. ² Aka-aka mahāp inin pananggung Tuhanin awwalley duk dina'ak we' ne sinulat si me' nabinen dem kitab. ³ Aka-aka mahāp inin sabab Anak Tuhanin, Isa Almasi, Panuhutanten

bi. Pinalahil iye si dunya tubu' Sultan Da'ud pagmanusiya' iye. ⁴ Saguwa' Tuhan te'ed iye. We' balakat Tuhanin pasti' we' bennal iye Anak Tuhanin pegge' pinakellum iye balik amban kamateynen. ⁵ Sabab si Isa Almasi inurungan ku hinang we' Tuhanin. Kawakilan ku we' ne magmahalayak aka-aka mahāpin supaya niya' tabo'oku amban kēmon me' kabangsa-bangsahanin me' a'a sandel duk nuhut pu Isa Almasi supaya iye tapudji. ⁶ Sakup du isab ka'am me' malu'u si lahat Romahin. Tapene' ka'am we' Tuhanin duk ka'am suku' pu si Isa Almasi.

⁷ Hangkan ku inin nulat si ka'am me' malu'u si lahat Romahin. Kalasahan Tuhanin ka'am duk tapene' ka'am we' ne supaya ka'am me' a'ane. Karayaw we' luwal ka'am ipat Tuhanin, Samaten bi duk Isa Almasi, Panuhutanten bi. Karayaw isab we' urungande ka'am kasanyangan dem ateybi.

Magsukul si Paul si Tuhan

⁸ Iye inin tagna' kabaya'anku inaka si ka'amin we' asal magsukul ku si Tuhan sababbi kēmon. Pegge' bawag ne si tibu'ukan dunya we' sandel ka'am pu Isa Almasi. Si Isa Almasi jānnen hangkan tayima' Tuhanin pagsukulkun. ⁹ Luwal ku māku-māku si Tuhan para si ka'am. Kata'uhan Tuhanin we' to'o pina'inku inin. Maghinang ku si iye ateykun dambūs-būs, magmahalayak ku aka-aka mahāp sabab Anaknen. ¹⁰ Pāku-pākuku si Tuhan we' bang amban baya'ne du tapiyu ne si' ku nindew ka'am. Tiggel ne kabaya'ku mapiyuhin. ¹¹ Pegge' mabaya' te'ed ka'am kiteku duk ka'am

katolo'anku me' bakas panolo' Niyawa Tuhan akuhin supaya magkasōng sandelbin. ¹² Hāti pina'inkun, mabaya' ku piyu si ka'am supaya kite bi kapagasig-inasig. Asig ateybin bang kitebi sandelkun duk asig isab ateykun bang kiteku sandelbin.

¹³ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kabaya'ankun kata'uhanbi we' daran ku magsakap piyu nindew ka'am saguwa' niya' maka'alal aku hangkan ku ga' tapiyu. Mabaya' ku piyu supaya ku kapagmahalayak si ka'am duk du niya' me' a'a malu'uhin tabo'oku nuhut Isa Almasi kuwe' pamo'oku me' a'a amban me' kabangsahan duma'in Yahudi sinduwehin. ¹⁴ Subey ku te'ed magmahalayak sabab Isa Almasi si kēmon manusiya' bisan ine bangsanen, si me' taga pangadji'in duk si me' ma'awamin. ¹⁵ Hangkan hep mabaya' ku te'ed piyu magmahalayak aka-aka mahāpin si ka'am isab me' maglahat malu'u si Romahin.

¹⁶ Ga'i ku te'ed iya' magmahalayak aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. Pegge' kēmon makahagad si aka-aka mahāp inin, tinagna'an amban Yahudi pī si me' duma'in Yahudi, la'i balakat Tuhanin maluwas siye amban duseden. ¹⁷ Amban aka-aka mahāp inin kata'uhante bang sa'ingge supaya kimmatan Tuhanin me' a'ahin bentel. Subey hadja siye sandel dambūs-būs pu Isa Almasi. Tasulat dem kitab sabab inin, pina'in, "Sine-sine masandel si Tuhanin, kimmatan Tuhanin iye bentel duk ellum du iye."

Kēmon manusiya'in taga duse

18 Tuhanin la'i si surga' duk pakitehanne we' astel te'ed iye si me' mangga'i matalew si iyehin duk si me' maghinangan mala'atin. Sabab hinangande mala'atin, sagga'de me' a'a sinduwehin supaya ga'i kata'uhande tolo' mabennal sabab Tuhanin. 19 Legga Tuhanin du siye pegge' pasti' du si siye bang ine-ine makajari kinata'uhan sabab Tuhanin, bu Tuhanin ne te'ed magpapasti' si siyehin. 20 Kemuwe pinapanjari we' Tuhanin dunyahin, pasti' si me' a'ahin we' Tuhanin taga balakat ga'i tahala' bisan du ga'i takitede balakatnen, duk pasti' isab si siye we' iye Tuhan mabennalin bisan du iye ga'i takitede. Tahāti me' a'ahin sabab Tuhanin duk sabab balakatnen si me' bayu'-bayu'an bakas pinapanjarinen. Hangkan ga'i siye kapagda'awa sabab hinangannden. 21 Kata'uhande hep sabab Tuhanin, saguwa' bisan du kata'uhande we' asal pata' iye pinahadje pegge' iye Tuhanin, ga'i iye pahadjede. Ga'i siye bisan magsukul si iye sabab me' tahinangnen. Saguwa' iye hadja pinikilden me' mangga' niya' gunanen. Lanab pikilanden hangkan ga'i tahātide mabennalin. 22 Pa'inde we' lalem pikilanden bu pa'in dupang hati' siye. 23 Ga'i pahadjede Tuhan mangga'i mamateyin. Iye pinahadjeden limbagan manusiya' mamateyin duk limbagan manuk-manuk, limbagan hayep, duk limbagan me' mapalele diyata' bulakin.

24 Hangkan hep pasagadan Tuhanin siye maghinang me' kasabulan kinabaya'an ateyde hininangin. Magkahinangan siye maka'iya'-iya' duk me' pagkasiden. 25 Ga'i kahagadde mabennal

sabab Tuhanin saguwa' iye kinahagadden mangga'i mabennalin. Tuhanin magpapanjari kēmon-kēmonin saguwa' ga'i iye pahadjede duk ga'i iye tuhutde. Iye pinahadjeden me' bayu'an bakas pinapanjarinen. Saguwa' Tuhanin subey pinudjihin salama-lama. Amin.

²⁶ Hangkan hep pinasagadan siye we' Tuhanin maghinangan maka'iya'-iya' ngūtan napsu baranden. Bisan me' dendehein ga'i mabaya' si lella. Iye kinabaya'anden pagkaside dende duk magkahinangan siye la'at. Bu ga'i inin patut. ²⁷ Damikkiyan isab me' lellahin ga'i ne mabaya' si dendehein saguwa' iye kinabaya'anden pagkaside lella duk magkahinangan siye la'at. Lella magkahinangan maka'iya'-iya' duk lella. Tumbas si siyehin matalep si hinangande mala'at inin.

²⁸ Pegge' ga'i baya' essebde me' tolo' mabennal sabab Tuhanin, manjari pinasagadan siye we' ne magpikilan me' mala'atin. Hangkan maghinang siye me' hinangan mangga'i subey hininangden. ²⁹ Penno' dem ateyden we' bayu'-bayu'an duse duk sasuku mala'atin. Napsuhan siye duk maghinang siye la'at si sawe'de. Luwal siye ngimbūhan sawe'de. Mapatey siye. Luwal siye magsasa' duk ngakkalan siye sawe'de. Kabaya'anden la'at matekka si sawe'den. Luwal siye magkoto-koto. ³⁰ Luwal siye ngalimutan sawe'de. Bunsu siye si Tuhan duk ngandiyawa'-ngandiyawa'an siye sawe'de. Langkew te'ed ateyden duk abbuhan siye. Luwal siye magpikil bang sa'ingge pamasōngde me' hinangande mala'atin. Ga'i siye

nuhut tolo' matetto'ade. ³¹ Me' a'a dupang siye. Ga'i tumanande bang niya' bissāde. Ga'i siye malasa duk ma'ase' si pagkaside. ³² Kata'uhande we' pa'in sara' Tuhanin we' sasuku maghinangan me' duse inin asal pata' matey. Saguwa' bisan kata'uhande inin, magduse pe siye namba duk sinna isab siye bang niya' maghinangan kuwe' siyehin.

2

Hukum duk legga Tuhanin kēmon me' manusiya'in

¹ Sine-sine ne ka'am, me' bagaykun, ga'i tapa'inbi we' ga'niya' dusebi, duk iye taga dusehin duk subey ileggahin me' sawe'bin, pegge' me' hinangan mala'at panuksa'anbi siyehin hinangbi du isab. Bang tuksa'bi siye kuwe' du ka'am nuksa' dibi. ² Kata'uhante we' patut Tuhanin ngalegga me' a'a maghinangan me' mala'at miya'an. ³ Kannalbi we' ga'i ka'am legga Tuhanin bu hinangbi du me' hinangan la'at panuksa'anbi sawe'bin? ⁴ Sewukat ne Tuhanin ma'ase' si ka'am, duk kuwe' ga'i hadja hinangne ine dusebin, duk ga'i ka'am magtawus leggane, hatu kannalbi we' ga'i iye subey asipbi. Ga'i ke tahātibi we' hangkan Tuhanin ma'ase' si ka'am, pegge' kaw du pagsusunanbi dusebin duk pinda ne ateybin? ⁵ Saguwa' tuwas kökbin, ga'i baya' lebbahanbi dusebin. Hangkan hep pasōng pangalegga ka'amin bang ta'abut ne ellew pamakite Tuhan astelne si me' duse manusiya'in duk pamakitene hukumanne mabentelin. ⁶ Pegge' tumbasan

Tuhanin du me' manusiya'in dangan-dangan matalep si hinangden. ⁷ Niya' me' a'a magtuyu' maghinang hāp pegge' inapasden pudji Tuhanin siye duk pahadjene siye. Apasde isab we' urungan Tuhanin siye umul ga' tamananne. Me' a'a inin asal urungan Tuhanin du umul si surga' ga' tamananne. ⁸ Sinduwe me' a'ahin isab iye hadja tapikilden diden. Ga'i tuhutde tolo' mabennal amban Tuhanin saguwa' iye tinuhutden mangga'i matewwa'in. Pakitehan Tuhanin si siye we' astel iye manamal-namal duk leggane te'ed siye. ⁹ Kēmon maghinangan mala'atin inurungan kasusehan we' Tuhanin duk tiniksa' du siye. Duma'in hadja me' Yahudihin saguwa' sampay me' bangsa seddilihin isab. ¹⁰ Saguwa' kēmon manusiya' maghinangan mahāpin, pudji Tuhanin du siye, duk pahadjene siye, duk urunganne siye kasanyangan dem ateyde. Duma'in hadja me' Yahudihin saguwa' sampay me' bangsa seddilihin isab. ¹¹ Pegge' ga'i pagbidida' Tuhanin manusiya'in; sali'-sali' siye si matahanne bisan ine bangsanen.

Duma'in sara'in jānnen hangkan timbul me' a'ahin

¹² Me' bangsa duma'in Yahudihin, ga'i kata'uhande sara' Tuhan tasulat we' si Musahin. Bang magduse siye legga Tuhanin siye duk tapī siye si narka'. Saguwa' duma'in pangalegga siyehin sa pina'in dem sara'in. Me' Yahudihin, siye pangurungan sara'in, bang magduse siye, hinukum siye bang tatuhutde ke sara'in atawa ga'. Bang ga' tuhutde, legga Tuhanin siye sa

pina'in dem sara'in. ¹³ Duma'in a'a makakale sara' Tuhanin iye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. Saguwa' a'a manuhut kēmon panganda'akan dem sara'in, iye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. ¹⁴ Me' bangsa duma'in Yahudihin ga' la'i si siye sara' Tuhanin. Saguwa' bisan ga' la'i si siye sara' Tuhanin, bang patekka niya' me' panganda'akan dem sara'in tatuhutde pegge' kata'uhande dem pikilande bang ine mahāp hininangin. Hangkan kuwe' niya' sara' dem pikilande. ¹⁵ Takite si me' hinanganden we' kata'uhande dem ateyde bang ine pina'in dem sara' si Musahin. Kata'uhande dem pikilande bang hinanganden hāp atawa la'at. Bang patekka tapikilde we' la'at hinanganden duk bang patekka isab tapikilde we' hāp hinanganden. ¹⁶ Pa'in aka-aka mahāp minahalayakkun we' sa miya'an du isab si ellew dambuli bang da'ak Tuhanin ne hinukum pu Isa Almasi me' manusiya'in. Pinaguwa' du iyan we' Tuhanin me' tinapukande dem ateyden duk hukumne siye.

Ga'i timbul me' Yahudihin sabab panuhutde sara'in

¹⁷ Pa'inbi we' Yahudi ka'am, me' a'a tapene' Tuhanin. Ngandel ka'am we' pegge' lu'u si ka'am sara' Tuhanin tayima' Tuhanin du ka'am. Magabbu ka'am we' ka'am hadja mangata'uhan Tuhanin. ¹⁸ Kata'uhanbi bang ine kabaya'an Tuhan subey hininangbin. Duk ta'u ka'am mene' hinangan mapatutin pegge' ta'ayabi iyan amban sara' Tuhanin. ¹⁹ Pa'inbi we' ka'am

dalil manundan me' mapessekin. Hātinen ta'u ka'am magtolo' sabab Tuhanin. Pa'inbi isab we' kuwe' ka'am danta' niyewan me' a'a dem lindemin, hātinen ta'u ka'am mo'o a'a tudju Tuhan. ²⁰ Pegge' lu'u si ka'am sara' Tuhanin, iye hadja tolo' mabennalin, pa'inbi we' ta'u du ka'am manolo'an me' madupangin duk me' ma'awam sabab Tuhanin. ²¹ Ta'u ka'am nolo'an sawe'bin saguwa' ga'i ka'am ta'u nolo'an dibin. Ga'i ka'am nganda'ak nangkew bu ka'am nangkew du. ²² Ga'i ka'am nganda'ak magjina bu ka'am magjina du. Haram si ka'am me' limbagan pinahadje me' a'ahin saguwa' ga'i ka'am magalang-alang padiyalem nangkewan langgal pala'ihan me' limbagan miya'an. ²³ Magabbu ka'am we' lu'u si ka'am sara' Tuhanin saguwa' langgalanbi du sara'in hangkan diniyawa'an Tuhanin we' me' a'ahin. ²⁴ Pina'in dem kitab, "Sababbi me' Yahudihin, binissā-bissāhan Tuhanin we' me' a'a duma'in Yahudihin."

²⁵ Kite bi me' Yahudihin, dina'ak hep kite bi magislam hinang tanda' we' kite bi bangsa tapene' we' Tuhanin duk suku' si iye kite bi. Bang tuhutbi sara'in, hāp magislamin. Saguwa' bang ga'i tuhutbi sara'in, ga' niya' guna magislamin. ²⁶ Me' a'a duma'in Yahudihin, bisan siye ga'i magislam saguwa' bang tuhutde sara' Tuhanin, pamayam Tuhan siyehin kuwe' du siye bakas magislam. ²⁷ Ka'am me' Yahudihin, magislam ka'am duk lu'u sara' Tuhanin tasulat si ka'am saguwa' langgalanbi du sara'in. Bu me' duma'in Yahudihin, bisan siye ga'i magislam niya' du siye nuhut

sara' Tuhanin. Hangkan ka'iya'-iya'an du ka'am iyan we' de. ²⁸ Sine te' asal Yahudi te'edin? Duma'in a'a taga tanda' si barannen pegge' bakas iye magislam. ²⁹ Saguwa' Yahudi te'edin a'a bakas bina'ahuhan ateynen we' Niyawa Tuhanin. Duma'in panuhutne sara'in mama'ahuhan ateynen. A'a inin bisan iye ga'i pudji pagkasine manusiya'in saguwa' pudji Tuhanin iye.

3

¹ Kaw niya' magpa'in we' ga' niya' kahāpanne bang kite bangsa Yahudi duk bang tuhutte addat magislam. ² Saguwa' ekka kahāpanne. Ka'issa', si me' Yahudihin hep pinangandel we' Tuhanin lapalnen supaya tuhutde duk akade si me' a'a. ³ Kaw pa'inbi, “Saguwa' ga' du tuhut me' sinduwehin lapal Tuhanin.” Bennal iyan. Saguwa' bisan ga' tuhutde lapal Tuhan pinangandel si siyehin, duma'in hātinene we' ga'i kapangandelan Tuhanin duk we' ga'i ne tumananne sanggupnen. ⁴ Bisanduk du kēmon manusiya'in dusta'an saguwa' Tuhanin ga'i magdusta'. Ine-ine bissāne tumananne te'ed. Tasulat dem kitab sabab inin, pina'in, “Ine-ine bissānu, Tuhan, asal to'o du, hangkan kata'uhan we' bentel kew. Duk bang niya' nalla' ka'u ujud kata'uhan du we' ga' niya' sā'nu.”

⁵ Kaw pa'in me' sinduwehin, “Bang kite maghinang la'at, hāp isab iyan pegge' bang mikil me' a'ahin sabab me' hinangante mala'atin duk me' hinangan Tuhanin, tasabutde te'ed we' hāp manamal me' hinangan Tuhanin, manjari pudjide

ie. Na, bang pudjide Tuhanin sabab hinangante mala'atin, ga'i bentel Tuhanin bang leggane kite sabab mala'at bakas tahinangten.” (Iye inin bissā me' sinduwehin.) ⁶ Saguwa' ga'i iyan to'o. Bang kite bi me' magdusehin ga'i legga Tuhanin, hātinen ga'i iye bentel. Bu bang ga'i iye bentel, ga'i makajari we' iye mangahukum kēmon manusiya'in. ⁷ Kaw pa'inbi, “Aku, bisan ku magdusta', saguwa' sabab pagdusta'kun pasōng du ngapasti' we' Tuhanin asal ga'i magdusta' hangkan tapudji du iye. Na, we'ey hukuman Tuhan si akuhin we' usehan ku bu tapudji du iye sabab usekun?” ⁸ Bang sa inin pagda'awabin, hātinen subey kite magduse ne pa'in supaya ka'ujudannen hāp. Niya' me' a'a ngalimutan aku duk tuksa'de ku we' inin ko' panolo'kun. Legga Tuhanin du me' a'a magpa'in inin duk patut siye illegga.

Kēmon manusiya'in usehan

⁹ Manjari, da'a ka'am magpa'in we' kami me' Yahudihin hāp si matahan Tuhan amban me' bangsa duma'in Yahudihin, pegge' ga'i iyan to'o. Bakas tapapasti'ku ne si ka'am we' kēmon manusiya'in, Yahudi ke atawa duma'in Yahudi, sali'-sali' katagihan magduse. ¹⁰ Tasulat hep dem kitab, pina'in,

“Ga' niya' a'a bentel si pagmatahan Tuhan, ga' niya' bisan dambuwa'.

¹¹ Ga' niya' makahāti bang ine mabentelin duk ga' niya' ngatu nuhut kinabaya'an Tuhanin.

- 12 Kēmon manusiya'in tayikutande Tuhanin. Ga' ne niya' kagunahan Tuhanin si siye. Ga' niya' maghinangan hāp, ga' niya' bisan dambuwa'.
- 13 Ga'i hāp bissāden, kuwe' dalil kubul bewwan buhuk ga' kadebbunan. Luwal siye magdusta'. Me' bissāde pangalimutde sawe'den bisa manamal, kuwe' bisahan sawe bang nigtuk, pegge' bissāden asal makapagka'at.
- 14 Luwal siye nukna'an sawe'den.
- 15 Mura-mura siye mapeddi' duk mapatey.
- 16 Tungan-tungande ekka magka'at we' de, duk mo'o siye kasusehan si me' a'a.
- 17 Ga'i siye mabaya' magsulut-sinulut.
- 18 Ga' niya' talewde si Tuhan.”

19 Kēmon pina'in miya'an sakup dem kitab. Kata'uhante bi we' me' a'a pangurungan sara'in subey si' tuhutde panganda'akan dem sara'in. Saguwa' pegge' ga'i tuhutde, hangkan ga' ne niya' kapagda'awa we' ga' du niya' dusede, pegge' sabab sara' inin tahāti me' a'ahin we' kēmon manusiya' si dunyahin dusehan si matahan Tuhan duk subey siye legga Tuhanin. 20 Pegge' ga' te'ed niya' a'a inampun duk kinimatan bentel we' Tuhanin sabab panuhutne sara' Tuhanin, saguwa' sabab sara' Tuhanin hep pu'un kata'uhante bi we' dusehan kite bi.

Pakitehan Tuhanin bang sa'ingge supaya duseten ta'ampun duk kimmatanne kite bentel

21 Saguwa' kuwe'itu pinaginta'u ne we' Tuhanin si kite bang sa'ingge duk duseten ta'ampun supaya ne kite kimmatanne bentel. Duk inin

duma'in sabab panuhutte sara'in. Tasulat du hep isab dem sara' si Musahin duk dem kitab me' kanabi-nabihanin bang sa'ingge duk duseten ta'ampun. ²² Kuwe'itu ampun Tuhanin me' duseten duk kimmatanne kite bentel bang kite sandel pu Isa Almasi. Kemon masandel pu Isa Almasihin asal kinimmatan bentel we' Tuhanin bisan ine bangsanen. Ga'i siye pinagbidda' we' Tuhanin. ²³ Sali'-sali' kemon kapagduse, bisan dambuwa' ga' niya' siye tapudji we' Tuhanin. ²⁴ Saguwa' sabab lasa duk ase' Tuhan si kitehin bi, iye lasa-lasahanne si kitehin bi, hangkan in-ampun we' ne duseten bi duk kinimmatan kite bi bentel we' ne, pegge' sandel kite bi pu Isa Almasi, mangalekkat kite bi amban duseten bi. ²⁵ Pinapitu we' Tuhanin Isa Almasi supaya iye matey duk bu'us laha'nen duk sabab kamateyne miya'an in-ampun du duse me' manusiya'in bang siye sandel si iye. Hinang Tuhanin inin pamakitene we' iye asal bentel. Matu'uhin sandalan Tuhanin hinangan me' a'ahin duk kuwe' ga' hadja hinangne ine me' duseden. ²⁶ Saguwa' masi du legga Tuhanin bang niya' magduse. Hangkan hep leggane si Isa ngaganti'an kite bi bisan iye ga' bakas magduse. Sabab inin niya' ne purebane we' asal bentel te'ed iye duk we' kimmatanne bentel sasuku masandel pu Isa Almasihin.

²⁷ Manjari bang kuwe' inin, niya' ke pagabbute si pagmatahan Tuhan? Asal ga' niya'. Pegge' kinimmatan kite bentel we' Tuhanin duma'in sabab panuhutte sara'in saguwa' sabab sandelte pu Isa Almasihin. ²⁸ Pegge' kabugtu'anku we' iye hadja

pu'unne hangkan kite inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin, we' sabab sandelte pu Isa Almasihin, duma'in sabab panuhutte sara' Tuhanin. ²⁹ Hatu kannalbi we' Tuhanin Tuhan me' Yahudihin hadja. Saguwa' iye mato'ohin, Tuhanin Tuhan me' bangsa duma'in Yahudihin du isab. ³⁰ Pegge' dambuwa' du hadja Tuhanin, Yahudi duk duma'in Yahudi, sali'-sali' siye inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin bang siye sandel pu Isa Almasi. ³¹ Kaw pa'inbi, "Na, bang sa iyan, hātinen pegge' sandel kite bi pu Isa Almasi, ga' ne niya' guna sara' Tuhanin." Duma'in sa ī. Bisan miya'an, asal pasōng pe tuhutte sara' Tuhanin.

4

Niya' ta'ayate amban Ibrahim sabab sandel si Tuhanin

¹ Manjari, ine pa'inte sabab Ibrahim, papu' kami me' Yahudihin? ² Bang upama Ibrahim miya'an kinimmatan bentel we' Tuhanin sabab maghinangan iye hāp, niya' si' miya'an jānne mag-abbu Ibrahim. Saguwa' ga' iye kapagabbu si matahan Tuhan. ³ Ine te' pa'in kitabin sabab Ibrahim? Pa'in kitabin we' kinahagad we' Ibrahim sanggup Tuhan si iyehin. Duk sabab pakahagadne miya'an inampun duk kinimmatan iye bentel we' Tuhanin. ⁴ Kata'uhante we' bang a'ahin maghinang, makasangka iye suweldo. Pagtasangkane ne suweldonen, ga'i pa'inte we' lasalahan miya'an si iye, saguwa' iye miya'an tangdan hinangnen. ⁵ Bang a'ahin maghinang hāp supaya, pa'inne, ampun Tuhanin du dusenen

duk kimmatan Tuhanin du iye bentel, sala' te'ed iye. Pegge' duma'in sabab hinangante mahāpin saguwa' sabab sandelte si Tuhanin, iye magampun me' dusehin, hangkan kite bi inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin. ⁶ Iye hep inin hāti pina'in si Da'ud ley pamissāne we' asal kēgan te'ed sasuku ta'ampun dusenen duk kinimmatan bentel we' Tuhanin bu duma'in sabab hinanganne mahāpin. ⁷ Pa'inne,

“Asal kēgan a'ahin bang ta'ampun ne we' Tuhanin dusenen duk kinayipatan ne we' Tuhanin me' hinanganne mala'atin.

⁸ Asal kēgan a'ahin bang ga'i ne kimmatan Tuhanin dusenen.”

⁹ Kēg pina'in si Da'ud miya'an, si me' Yahudi bangsa magislamin ke hadja? Duma'in. Saguwa' pa'inne miya'an sampay si me' bangsa mangga'i magislamin isab. Bakas pa'inku dehellu we' hangkan Ibrahim kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' kinahagad we' ne sanggup Tuhanin. ¹⁰ Sumiyan te' pangimmat Tuhanin we' bentel Ibrahim? Ubus ne ke iye magislam atawa ga' pe? Ga' pe iye miya'an magislam, andang ne iye kinimmatan bentel we' Tuhanin.

¹¹ Pagkinahagad ne we' Ibrahim sanggup Tuhanin, manjari magislam ne iye, tanda' we' asal ta'ampun ne iye duk takimmat ne iye bentel we' Tuhanin pegge' kinahagad we' ne Tuhanin. Hangkan Ibrahim miya'an kuwe' ne matetto'a me' a'a makahagad si Tuhanin duk takimmat bentel we' Tuhanin bisan du siye ga' bakas magislam.

¹² Duk Ibrahim kuwe' ne isab matetto'a me' a'a

bakas magislamin, duma'in hadja pegge' bakas magislam siye, saguwa' pegge' kahagad isab siye si Tuhan kuwe' pakahagad si Ibrahim, papu' kami me' Yahudihin, masa ga' pe iye magislam.

Pananggup Tuhanin tasangkate bang sandel kite

¹³ Masa awalley nanggup Tuhanin pu Ibrahim we' pangurungne tibu'ukan dunyahin si iye duk si me' tubu'nen duk ujud tepe si siye du. Sanggup Tuhan inin pinangurung we' ne pu Ibrahim, duma'in pegge' tinuhut we' Ibrahim sara' Tuhanin, saguwa' pegge' kahagadne Tuhanin duk ta'ampun duk takimmat iye bentel we' Tuhanin. ¹⁴ Pegge' bang sa'upama sanggup Tuhanin pangurung si me' manuhut sara'in, na, ga' niya' guna pakahagadte bi si Tuhanin duk ga' niya' guna sanggup Tuhan miya'an pegge' ga' du niya' makatuhut sara' Tuhanin. ¹⁵ Sara'in j̄anante hadja ka'astelan duk ilegga we' Tuhanin pegge' ga'i du tatuhutte sara'in. Luwal bang ga' niya' sara' meke ga' niya' ngalanggalan sara'.

¹⁶ Nanggup Tuhanin pu Ibrahim pegge' sandel Ibrahim si iye. Duk hangkan nanggup Tuhanin supaya tapabugtu'ne si me' tubu' Ibrahimin k̄emon, we' kalasahanne duk ka'ase'anne siye. Duk sanggupne miya'an duma'in hadja si me' Yahudi, me' manuhut sara' sinulat si Musahin, saguwa' si k̄emon sasuku masandel si Tuhan kuwe' Ibrahimin. Pegge' Ibrahim hep kuwe' matetto'ate bi me' masandel si Tuhanin. ¹⁷ To'o inin pegge' tasulat hep dem kitab pina'in Tuhan pu Ibrahimin. Pa'inne, "Pinene' kew we' ku

hinang matetto'a me' a'a kabangsa-bangsahanin.” Bugtu' tuman du sanggup inin pegge' Tuhanin mananggup pu Ibrahimin. Duk iye kinahagad Ibrahimin pegge' iye Tuhan magpakellum me' pateyin duk ine-ine bissāne manjari du. ¹⁸ Kinahagad we' Ibrahim sanggup Tuhanin duk bisan du ga' niya' ase-asene, asal ngase-ngase pe te'ed iye we' tuman du sanggup Tuhanin. Hangkan ujud tuman du duk manjari iye matetto'a me' kabangsa-bangsahanin. Sa bakas pananggup Tuhan si iyehin, pina'in dem kitab, “Me' tubu'nun ekka du iyan manamal kuwe' me' pote'anin.” ¹⁹ Masa pananggup Tuhan pu Ibrahim inin, tapit ne da hatas tahun umulnen. Kata'uhanne we' bahi' ne iye duk ga'i ne iye makajari anakan. Bu si Sara isab, andanen, kata'uhanne ga'i nganak. Saguwa' bisan ne kuwe' miya'an, ga' usa' sandelne si Tuhanin. ²⁰ Kahagad ne pa'in iye we' ujud tuman du sanggup Tuhan si iyehin. Ga' Ibrahim duwe-duwehan saguwa' pasōng ngabasag sandelne si Tuhanin duk pinudji we' ne Tuhanin. ²¹ Kabugtu'anne te'ed we' asal tahinang Tuhanin du bakas pananggupnen. ²² Hangkan hep pegge' kinahagad te'ed we' Ibrahim sanggup Tuhan si iyehin, “kinimatan iye bentel we' Tuhanin,” sa tasulat dem kitabin. ²³ Me' tasulat sabab Ibrahim miya'an duma'in hep para si iye hadja, ²⁴ saguwa' sampay kite bi sakup du isab. Pegge' kite bi kēmon masandel pu si Isahin kimmatan Tuhanin du we' bentel pegge' kahagad kite bi si Tuhan, iye bakas mamakellum Panuhutanten bi, Isa Almasi, amban kamateynen.

²⁵ Si Isa Almasi inin pinapatey sabab duseten bi duk pinakellum iye balik we' Tuhanin supaya kite bi ta'ampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin.

5

Maghāp ne kite bi duk Tuhanin

¹ Manjari, pegge' ubus ne kite bi inampun duk kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' sandel kite bi pu Isa Almasi, hangkan maghāp ne kite bi duk iye sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi. ² Pakitehan Isa Almasi si kite bi lasa duk ase' Tuhan si kitehin bi pagsakali' kite bi sandel si iye duk kuwe'itu kinimmatan ne kite bi bentel we' Tuhanin. Magkēg isab kite bi pegge' bugtu' inase-aseten bi we' magtuhut du kite bi duk Tuhanin duk pahadjene du kite bi la'i si surga'. ³ Duma'in hadja miya'an, saguwa' kēgan isab kite bi bisan kite bi kasigpitan pegge' kata'uhante bi we' sabab sigpitten bi ujud ta'u kite bi magsandal. ⁴ Bang tasandalte bi me' kasigpitanen bi, kasulutan Tuhanin si kite bi. Duk bang kata'uhante bi we' kasulutan Tuhanin si kite bi, kabugtu'ante bi we' niya' hāp ase-asete bi amban Tuhan. ⁵ Kabugtu'ante bi we' asal tumanan Tuhanin du inase-asete bi amban iyehin pegge' kata'uhante bi dem ateyte bi we' malasa te'ed Tuhanin si kite bi. Pinabugtu' inin si kite bi we' Niyawa Sutsi pinangurung Tuhan si kitehin bi.

⁶ Asal malasa te'ed Tuhanin si kite bi. Matu'uhin ga' te'ed niya' tahinangte bi supaya kite bi lumuwas amban duseten bi. Saguwa' pagtekka ellew pangeddew Tuhanin, matey si Isa Almasi

sababte bi me' a'a dusehanin. ⁷ Hunit a'ahin maglilla' matey ngaganti'an a'a bentel. Inday, kaw isab niya' makatawakkal matey ngaganti'an a'a hāp manamal. ⁸ Saguwa' pinakitehan we' Tuhanin bang sa'ingge hadje lasane si kitehin bi, sabab dina'ak we' ne pitu Isa Almasi matey sababte bi sābute bi pe magdusehin. ⁹ Manjari bang sabab kamateynen pu'unte bi inampun duk kinimmatan kite bi bentel we' Tuhanin, pasōng ne asal bugtu' we' timbul kite bi we' Isa Almasi duk ga'i ne kite bi tewwa' mulka' Tuhanin si ellew dambuli. ¹⁰ Maṭu'uhin kuntarahante bi Tuhanin. Saguwa' kuwe'itu ga'i ne kite bi magbanta duk iye, pegge' hāp Tuhanin ne kite bi sabab bakas ne Anaknen matey sababte bi. Bang sabab kamatey Anaknen hāp Tuhanin ne kite bi, pasōng ne bugtu' we' timbulne du kite bi pegge' ellum ne balik Isa Almasi, Anakne miya'an. ¹¹ Duk duma'in hadja iyan. Saguwa' pinakēg isab kite bi we' Tuhanin pegge' sabab Isa Almasi, Panuhutanten bi, hināp ne kite bi we' ne.

Magbidda' tahnang Apu' Adamin duk tahnang Isa Almasihin

¹² Na, we'ey ente' niya' duse si dunya? Inin kahalannen: tagna', dambuwa' du hadja manusiya' magdusehin, si Apu' Adam. Iye miya'an tagna'an duse si dunyahin. Pegge' niya' ne duse si dunya, niya' isab kamatey dem dunya. Hangkan hep kēmon manusiya'in ujud matey pegge' kēmon magduse. ¹³ Ga' pe sara'in pangurung pu si Musa, andang ne me' a'ahin magduse. Saguwa' bang ga' niya' sara', ga' niya' makajari tinuksa' we'

langgalanne sara'in. ¹⁴ Saguwa' pegge' dusehin mo'o kamatey, hangkan kemuwe amban Apu' Adam sampay pī pu si Musa, kēmon a'ahin matey bisan du siye ga' kapagduse kuwe' pagduse Apu' Adamin sakali' langgalanne panganda'akan Tuhanin.

Niya' kuwe' pagsali'an tahinang Apu' Adamin duk tahinang Almasihin, iye dina'ak Tuhan mapitu si dunyahin. Sali'-sali' siye pegge' tahinangden niya' ka'ujudanne si manusiya'. ¹⁵ Saguwa' magbidda' siye pegge' ga'i tapagsali'te duse tahinang Apu' Adamin duk lasa-lasahan Tuhanin. Pegge' we' sabab duse tahinang dambuwa' a'a hadja, Apu' Adam, kēmon a'ahin suku'nen matey. Saguwa' pasōng hadje kahāpan tahinang dambuwa' a'a isab, Isa Almasi, pegge' sabab tahinangnen ekka a'a makasangka lasa-lasahan Tuhanin, hātinēn lasane duk ase'ne si siyehin. ¹⁶ Lasa-lasahan Tuhanin ga'i magsali' duk ka'ujudan duse Apu' Adamin. Ka'ujudan duse Apu' Adam dambuwa' miya'an, ilabo'an hukuman we' Tuhanin kēmon manusiya'in we' dusehan duk subey ilegga. Saguwa' iye inin lasa-lasahan Tuhanin, bisan kēmon a'ahin magduse, inampun siye duk kinimatan bentel we' ne. ¹⁷ Ka'ujudan lasa duk ase' Tuhan si kitehin pasōng pe amban ka'ujudan duse Apu' Adamin. Sabab duse Apu' Adamin, kēmon a'ahin suku'nen matey. Saguwa' me' manayima' lasa duk ase' Tuhanin kinimatan ne bentel we' Tuhanin, iye kuwe' lasa-lasahan Tuhanin. Siye inin ellum si surga' ga' tamanan duk patuhut siye pu si Isa Almasi

magbaya' pegge' sandel siye pu Isa Almasi.

¹⁸ Manjari, sabab dambuwa' duse hadja, kēmon manusiya'in suku'nen ilegga we' Tuhanin. Damikkiyan isab sabab dambuwa' hinangan bentel, kēmon manusiya'in makajari inampun duk kinimatan bentel we' Tuhanin duk ellum siye ga' tamanan. ¹⁹ Sabab ga' panuhut dambuwa' a'a panganda'akan Tuhanin, hangkan kēmon manusiya'in dusehan. Saguwa' sabab panuhut dambuwa' a'a panganda'akan Tuhanin, hangkan kēmon manusiya'in makajari kinimatan bentel we' Tuhanin.

²⁰ Ga' pe pangurung Tuhanin sara'in, andang ne me' a'ahin magduse. Pinangurung we' Tuhanin sara'in supaya kata'uhande we' pasōng nga'ekka duseden. Saguwa' bisan pasōng nga'ekka duse me' a'ahin, pasōng pe te'ed Tuhanin malasa duk ma'ase' si me' a'a madusehanin. ²¹ Manjari, matu'uhin basag dusehin, hangkan kēmon manusiya'in magduse duk matey siye. Saguwa' kuwe'itu, hawal lasa duk ase' Tuhanin, sasuku masandel pu si Isa Almasihin inampun du duk kinimatan bentel we' Tuhanin. Duk urunganne siye umul ga' tamananne si surga' sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi.

6

Magtuhut ne kite bi duk si Isa ellum balik

¹ Na, sa'ingge, magduse ne ke pa'in kite bi duk pasōng tapakitehan Tuhanin lasane duk ase'nen si kite bi? ² Asal ga'i. Iye mato'ohin bang pasal magduse, pagsandel ne kite bi pu si Isa Almasi,

kuwe' ne kite bi me' a'a matey ga'i ne kapag-duse. Hangkan ga'i ne kite bi mabaya' magduse. ³ Kata'uhanbi du we' pamandi kitehin bi, tanda' we' suku' pu si Isa Almasi ne kite bi duk nuhut ne kite bi iye, dalilnen kuwe' tumuhut isab kite bi si iye kamateynen. ⁴ Hangkan pamandi kitehin bi kuwe' kite bi tumuhut matey kamateynen duk kuwe' isab kite bi tumuhut kinubul pangubul iyehin, supaya kite bi inurungan umul ba'ahu, kuwe' umul Isa Almasihin pamakellum iye balik we' balakat Samate bi Tuhanin.

⁵ Pegge' bang dalilnen kuwe' kite bakas nuhut iye matey kamateynen, damikkiyan kuwe' du isab kite ellum balik magtuhut duk iye pamakellum iyehin. ⁶ Kata'uhante we' disalite magdusehin kuwe' dalil bakas talansang ne patuhut pu si Isa Almasi diyata' olom pangalansang iyehin, supaya disalite magdusehin magka'at ne duk ga'i ne kite tahinang banyaga' we' duseten. ⁷ Pegge' bang a'ahin matey ne, ga'i ne iye kapagbaya'an we' duse. ⁸ Duk pegge' kuwe' kite bakas matey tumuhut pu si Isa Almasi, kahagad kite we' ellum du isab kite iyan magtuhut duk iye. ⁹ Pegge' kata'uhante du we' Isa Almasi bakas pinakellum balik amban kamateynen, duk ga'i ne te'ed iye matey-matey balik. ¹⁰ Matey iye duk tapuwasan ne te'ed we' ne dusehin. Kuwe'itu ellum iye duk kēmon me' hinangannen mudji Tuhanin. ¹¹ Damikkiyan isab subey kimmatanbi dibin kuwe' a'a matey ga'i ne kapagduse. Duk kimmatanun bi dibin kuwe' ne ka'am me' a'a bakas pinakellum balik; duk pegge' nuhut ne ka'am Isa

Almasi kēmon hinanganbin subey mudji Tuhanin.

¹² Hangkan subey ga'i pasagadanbi dibin magduse duk subey ga'i tuhutbi napsubin. ¹³ Da'a ūtanun bi dibin magduse duk ka'am maghinangan la'at. Saguwa' tuhutun bi Tuhanin dambūs-būs pegge' dalilnen kuwe' ka'am bakas matey bu pinakellum ne balik we' Tuhanin. Ambat Tuhanin iye magbaya' si baranbin supaya ka'am maghinangan bentel. ¹⁴ Ga'i ne ka'am subey tada'ag we' dusebin, pegge' tabang Tuhanin du ka'am hawal lasane duk ase'ne si ka'amin duk ga' ne niya' kaput sara'in si ka'am.

Tuhanin ne tinuhutin

¹⁵ Kaw pa'inbi, “Na, bang kuwe' iyan, pegge' malasa duk ma'ase' du Tuhanin si kite bi duk ga' ne du niya' kaput sara'in si kite bi, na, makajari kite bi magduse ne pa'in.” Saguwa' ga'i iyan to'o. ¹⁶ Kata'uhanbi te'ed we' bang kite ngatu binanyaga' we' a'a, hātinen tuhutte te'ed kēmon me' panganda'akannen. A'a miya'an amute ne duk kite me' banyaga'ne. Kuwe' miya'an du isab dusehin. Bang kite tinagi magduse, dalilnen dusehin amuten duk kite ne banyaga'nen pegge' tuhutte panganda'akannen. Ka'ujudannen matey kite duk tapī si narka'. Saguwa' bang Tuhanin iye tinuhutten, iye mamanjari amuten, duk ampunne kite duk kimmatanne kite bentel. ¹⁷ Matu'uhin kuwe' ka'am me' banyaga' dusebin saguwa' kuwe'itu ga' ne. Hangkan hep magsukul ku te'ed si Tuhan, pegge' kuwe'itu tinuhut ne we' bi dambūs-būs me' tolo' mabennal bakas panolo' si ka'amin. ¹⁸ Ubus ne ka'am pinaluwas

we' Tuhanin amban antanan amubi tagna'in, hangkan ga'i ne ūtanbi dibin magduse duk iye kinabaya'anbin kuwe'itu maghinang mabentelin. ¹⁹ Magdalilan ku sabab amu duk banyaga' supaya mura tahātibi pina'inkun. Matu'uhin inūtan we' bi dibin maghinangan bayu'-bayu'an duse duk sasuku me' hinangan mala'atin hangkan kuwe' ka'am banyaga' dusebin. Saguwa' kuwe'itu subey tuhutbi dambūs-būs panganda'akan Tuhanin kuwe' me' banyaga'ne maghinang me' mabentelin. Manjari asal hāp ne ka'am duk dambūs-būs ne ka'am nuhut si Tuhan.

²⁰ Masa inūtan pe we' bi dibin maghinangan duse, ga' niya' baya'bi maghinangan bentel. ²¹ Ine kagunahan me' hinanganbi magduse miya'an, bu bang ta'esebbi kuwe'itu iya' ka'am? Ga' niya'. Pegge' ka'ujudan me' hinangan miya'an narka'. ²² Saguwa' kuwe'itu ubus ne ka'am pinaluwas we' Tuhanin amban antanan amubi tagna'in, hātinen dusehin. Duk kuwe'itu me' banyaga' Tuhanin ne ka'am duk Tuhanin ne tinuhutbin. Iye panumbas ka'amin pahāp Tuhanin ne dem ateybin supaya dambūs-būs ne ka'am nuhut Tuhanin duk ka'ujudannen urungan Tuhanin du ka'am umul ga' niya' tamananne. ²³ Pegge' tumbas si me' a'a magdusehin sudda matey siye duk tapī siye si narka'. Saguwa' lasa-lasahan Tuhanin umul ga' niya' tamananne si surga' sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi.

7

Magpahāti sabab sara'in

¹ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Al-masihin, bugtu' tahātibi sōng pina'inku inin pegge' kata'uhanbi sara'in. Sara'in taga kapatut hep si a'a tiggelan a'a miya'an ellum. ² Sa'upama bang dendehin magella, pa'in sara'in we' subey iye magdambuwa' duk ellanen tiggelan ellanen ellum. Saguwa' bang matey ne ellanen ga' ne niya' kaput sara' miya'an si iye. ³ Manjari, bang ellum pe ellanen bu padambuwa' iye si lella sed-dili, magjina iye. Saguwa' bang matey ne ellanen ga' ne niya' kaput sara'in si iye, hangkan ga'i iye magjina bang iye magella balik pegge' matey ne du ellanen.

⁴ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isahin, kuwe' miya'an du isab ka'am duk sara' tasulat si Musahin. Ga' ne niya' kaput sara' miya'an si ka'am pegge' kuwe' ne ka'am bakas matey magtuhut duk si Isa kamateynen. Duk kuwe' magtuhut isab ka'am pinakellum duk si Isa pamakellum iye balikin duk kuwe'itu suku' si iye ne ka'am supaya ka'am kapaghinangan hāp duk tapudji du Tuhanin. ⁵ Matu'uhin masa iye pe tinuhutten bi disalite bi magdusehin, sakali' takaletе sara'in masi du hinangte me' mala'atin duk pasōng pe baya'te magdusehin. Hangkan maghinang la'at kite bi bu ka'ujudannen matey kite bi duk tapī dem narka'. ⁶ Saguwa' kuwe'itu ga' ne niya' kaput sara'in si kite bi pegge' kuwe' bakas matey ne kite bi duk pinaluwas ne kite bi amban duse. Sed-dili ne panuhutte bi Tuhanin kuwe'itu. Duma'in ne kuwe' matu'uhin we' subey hadja tatuhutte bi sasuku tasulat dem sara'in. Saguwa' kuwe'itu

ba'ahuhan Niyawa Tuhanin ne ateyten bi duk tabanganne kite bi nuhut Tuhanin.

Sara'in duk dusehin

⁷ Kaw ka'am magpa'in, "Na, bang kuwe' iyan, la'at hati' sara'in." Ga'i. Ga'i la'at sara'in. Bang ga' miya'an niya' sara', ga'i pasti' si kite bang ine dusehin. Sa'upama bang ga' miya'an niya' sara' magpa'in, "Da'a pagnapsuhanun alata' sawe'nun," na, ga' si' kata'uhanku we' magnapsuhin la'at. ⁸ Pagsakali' kata'uhanku amban sara'in we' ga'i hāp magnapsuhin, manjari usa' disaliku magdusehin hangkan pasōng napsukun. Hāti pina'inku inin, bang ga' niya' sara', ga'i kata'uhante we' magduse kite. ⁹ Masa ga' pe kata'uhanku sara'in, kannalku we' hāp ku duk ga' niya' duseku. Saguwa' sakali' ne kata'uhanku sara'in, tahātiku ne we' dusehan hati' ku duk magkasōng dusekun, ¹⁰ duk tahātiku we' suku'kun matey duk tapī si narka'. Sara'in pinangurung we' Tuhanin supaya bang tuhutte bi, urunganne kite bi umul ga' tamananne si surga'. Saguwa' bang si aku, pegge' ga'i tatuhutku sara'in, suku'kun matey duk ilegga we' Tuhanin. ¹¹ Kuwe' hep ku ka'akkalan we' dusehin pegge' ga'i tatuhutku sara' Tuhanin. Duk ka'ujudanne iyan matey ku duk tapī ku si narka'.

¹² Manjari, sara' pinangurung we' Tuhanin ga' niya' la'at-la'atne. Kēmon panganda'akan sara'in amban Tuhan duk bentel duk hāp. ¹³ Na, sara' Tuhan mahāp inin, iye ke inin jānante matey duk tapī si narka'? Asal duma'in. Saguwa' duseten jānnen. Pinaguwa' we' sara' mahāpin bang sa'ingge

te'ed kala'at duseten duk duseten jānante matey duk tapī si narka'. Amban sara' mahāp inin pu'un ngapasti' we' dusehin asal la'at manamalan.

Niya' magda'agan dem ateyte

¹⁴ Kata'uhante we' sara'in amban Tuhan. Saguwa' aku inin manusiya' du hadja duk luwal ku magduse, hangkan kuwe' ku banyaga' dusekun. ¹⁵ Ga'i te'ed tahātiku hatulankun. Pegge' me' mahāp kinabaya'anku hininangin, ga'i hinangku. Saguwa' iye hininangkun mala'at mangga'i kinabaya'ankun. ¹⁶ Bang kabunsihanku me' hinanganku mala'atin, hātinen kahagad ku we' hāp sara'in. ¹⁷ Hangkan hep bang ku maghinangan la'at, duma'in amban pikilanku pegge' bunsu ku si mala'at miya'an. Saguwa' duse diyalem ateykun, iye miya'an manugnūgan akuhin. ¹⁸ Kata'uhanku we' manusiya' du hadja ku duk asal ga' niya' hāp dem ateyku. Bisan du asal kabaya'ankun maghinangan hāp saguwa' ga'i ka'anggawta'anku. ¹⁹ Pegge' ga'i hinangku mahāp kinabaya'anku hininangin. Saguwa' iye hininangkun mala'at mangga'i kinabaya'ankun. ²⁰ Manjari bang hinangku mala'at mangga'i kinabaya'anku hininangin, hātinen duma'in ne amban pikilanku saguwa' duse diyalem ateykun iye manugnūgan akuhin duk hinangku.

²¹ Hangkan hep iye ne inin kuwe' addatku. Bisan ku mabaya' maghinangan hāp, kuwe' niya' nugnūgan aku maghinang la'at duk iye miya'an hininangkun. ²² Dem pikilanku asal sinna ku te'ed nuhut sara' Tuhanin. ²³ Saguwa' niya' isab

dem ateyku nugnūgan aku ga'i dina'ak tinuhut sara' dinūsan pikilanku miya'an. Asal kuwe' ku banyaga' disaliku magdusehin hangkan ga' dapatku. ²⁴ Asal sasew te'ed dem pikilankun. Sine manabangan akuhin duk ne ga'i tatuhutku disaliku magdusehin. Bang ga' niya' nabangan aku, sudda matey ku inin duk tapī ku si narka'. ²⁵ Saguwa' magsukul ku te'ed si Tuhan pegge' tabangne ku sabab bakas tahinang Isa Almasi, Panuhutanten bi.

Na, iye ne miya'an: bang ga'i kite tabang Tuhanin, duwe magda'agan dem baranten. Bang kite hadja, pikilanten asal tuhutte sara' Tuhanin. Saguwa' disalite magdusehin nugnūgan kite dina'ak magduse.

8

Me' a'a pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin nuhut kinabaya'an Niyawa Sutsihin

¹ Manjari, kite bi, me' magdambuwa' duk Isa Almasihin, kuwe'itu ga'i ne kite ilegga we' Tuhanin. ² Pegge' magdambuwa' ne kite bi duk Isa Almasi, Niyawa Tuhanin ne magbaya' si kitehin bi duk ba'ahuhanne ateyten bi. Hangkan ga'i ne kite bi tada'ag we' duse. Duseten jānnen hangkan kite tapī si narka'. ³ Ga'i kite lumuwas amban duseten bi sabab panuhutte sara'in pegge' manusiya' du hadja kite bi duk ga'i tatuhutte sara'in. Saguwa' niya' tahinang Tuhanin supaya ne kite bi ga'i tabo'o we' disalite bi magdusehin. Pinapitu we' ne Anaknen inanakan tu'u si dunya

magbaran manusiya' duk addatnen kuwe' addaten bi saguwa' ga' iye tabo'o magduse. Ilegga iye sabab duseten bi duk matey iye supaya kite bi ga'i ne tabo'o we' disalite bi magdusehin. ⁴ Hininang inin we' Tuhanin supaya asal tatuhutte me' panganda'akan dem sara'nen duk bentel ne me' hinanganten. Pegge' bang ne kite sandel pu si Isa, ga'i ne tuhutte kinabaya'an napsuten. Saguwa' iye tinuhutten me' kinabaya'an Niyawa Sutsihin. Hangkan hep bang tuhutte panolo' Niyawa Sutsihin, asal tatuhutte me' panganda'akan dem sara' Tuhanin. ⁵ Me' a'a pinagbaya'an we' napsuden, iye luwal pinikilden nuhut kinabaya'an napsuden. Saguwa' me' a'a pinagbaya'an we' Niyawa Sutsihin iye luwal pinikilden nuhut kinabaya'an Niyawa Sutsihin. ⁶ Bang a'ahin luwal pinikilnen nuhut napsunen, sudda matey du iye duk tapi si narka'. Saguwa' bang a'ahin iye luwal pinikilnen nuhut kinabaya'an Niyawa Sutsihin, urungan Tuhanin iye umul salama-lama duk sanyang ne ateynen. ⁷ Pegge' bang a'ahin iye luwal pinikilnen nuhut kinabaya'an napsunen, kuntarahanne Tuhanin. Ga'i iye nuhut sara' Tuhanin duk asal ga'i tatuhutne. ⁸ Me' manuhut kinabaya'an napsuden, ga'i te'ed tasulutde Tuhanin.

⁹ Saguwa' ka'am duma'in ne tinuhutbin kinabaya'an napsubin. Iye tinuhutbin kinabaya'an Niyawa Tuhanin bang bennal du we' lu'u ne iye patenna' dem ateybi. Sine-sine ga'i pala'ihan Niyawa Tuhanin, iye pinapitu Almasihin, duma'in iye suku' pu Isa Almasi.

¹⁰ Saguwa' bang lu'u Almasi dem ateybi, bisan

suku' baranbin matey sabab dusebin, saguwa' urungan Niyawa Sutsihin du ka'am umul salama-lama pegge' inampun ne ka'am duk kinimmatan ne ka'am bentel we' Tuhanin. ¹¹ Bang bennal lu'u patenna' dem ateybi Niyawa Sutsihin, pakellum Tuhanin du isab ka'am kuwe' pamakellumne Isa Almasi amban kamateynen.

¹² Hangkan hep me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' te'ed subey hinangte duk inin duma'in pa'in nuhut kinabaya'an napsuten. ¹³ Pegge' bang asal tuhutte kinabaya'an napsuten, suku'ten matey duk tapi si narka'. Saguwa' bang lebbahante ne te'ed me' hinangante mala'atin we' tabang Niyawa Tuhan si kitehin, ellum du kite salama-lama. ¹⁴ Pegge' sasuku bino'o-bo'o we' Niyawa Tuhanin bennal siye me' anak Tuhanin. ¹⁵ Pegge' pinangurung we' Tuhanin si kite bi Niyawanen, ga'i ne kite bi subey tinalew kuwe' banyaga'in tinalew si amunen. Saguwa' pinangurung we' ne Niyawanen si kite bi duk kite bi manjari me' anakne. Hangkan makajari Tuhanin ēnante bi Samate bi. ¹⁶ Pinabugtu' we' Niyawa Tuhanin dem ateyte bi we' kite bi asal me' anak Tuhanin. ¹⁷ Duk pegge' pinaganak kite bi we' Tuhanin, tasangkate bi du si ellew dambuli kēmon me' inenna'ne para si me' pinaganaknen. Duk taga bahagi' du isab kite bi si kēmon inenna' Tuhan para pu Isa Almasihin. Bang tasandalte bi kasigpitanin kuwe' panandal si Isahin, tumuhut du isab kite bi si iye pinahadje.

Pahadje Tuhanin du kite bi si pasōngan

18 Kabugtu'anku we' kasigpitan sinandalante bi kuwe'itu inin kuwe' mangga' du hadja bang pikilte bi kēgten bi si pasōngan bang ne kite bi pahadje Tuhanin. 19 Duma'in hadja kite bi, manusiya'in, saguwa' kēmon pinapanjari Tuhanin agad-agadde ellew si pasōngan inin bang pahadje Tuhanin ne me' anaknen. 20 Kēmon bakas pinapanjari Tuhanin, duma'in ne kuwe'itu kuwe' tagna'in. Saguwa' duma'in amban sala'de hangkan siye duma'in kuwe' hāpan tagna'in saguwa' amban baya' Tuhanin du. Saguwa' me' pinapanjari Tuhan inin 21 kuwe' ngase-ngase te'ed we' magkahāp du siye si pasōngan. Kuwe'itu kēmon pinapanjari Tuhanin suku'nen matey. Saguwa' ngaba'ahu siye kēmon bang tekka ellew pamahadje Tuhan me' anaknen. Ga'i ne siye matey saguwa' ngahāp ne te'ed siye ellew miya'an. 22 Kata'uhante we' kemuwe amban pagduse Apu' Adamin sampay kuwe'itu, kuwe' magtiksa' kēmon bayu'-bayu'an bakas pinapanjari Tuhanin, kuwe' dende peddi'an bang sōng nganak. 23 Duma'in hadja sinduwe me' pinapanjari Tuhanin magtiksa'in saguwa' sampay kite bi me' pangurungan Tuhan Niyawanen, iye lasa-lasahanne tagna'in, magtiksa' du isab kite bi sābute bi mangagad-ngagad ellew pama'ahu Tuhan baranten bi duk ne kite bi ga'i saki-saki duk matey. Bang tekka ne ellew miya'an, pasti' ne te'ed we' asal paganakne ne kite bi. 24 Iye hep inin inase-aseten bi kemuwe sandel kite bi pu Isa Almasi. Saguwa' bang tuman ne inase-aseten, ga'i ne kite subey ngase-ngase. Ngase-ngase pe ke kite

bang tuman ne inase-aseten? ²⁵ Saguwa' pegge' ga' pe tuman inase-aseten, agad-agadte ne pa'in katumannen duk ga'i kite jumu' ngagad-ngagad.

²⁶ Duk tabangan Niyawa Sutsihin isab kite bi bang lamma sandelte bi si Tuhanin duk asigne ateyten bi. Pegge' bang kite bi ngampun-ngampun bu ga'i kata'uhante bi bang ine patut pinākuten bi atawa bang sa'ingge pamākuten bi, manjari Niyawa Sutsi dem ateyten bi māku-māku si Tuhan para si kite bi bu ga'i kata'uhante bi bang sa'ingge. ²⁷ Tuhanin mangata'uhan dem ateyten, kata'uhane isab bang ine hāti pina'in Niyawa Sutsihin. Pegge' bang Niyawa Sutsihin ne mamāku para si kitehin bi, me' masandel pu si Isahin, kēmon pinākunen asal iye du isab kinabaya'an Tuhan si kitehin bi.

²⁸ Kata'uhante we' bang malasa kite si Tuhan duk tapene' we' Tuhanin ngahinang kinabaya'annen, ine-ine talabeyte hāp-la'at tabangan Tuhanin du kite duk me' talabeyte miya'an mole' si kahāpante. ²⁹ Me' andang tapene' we' Tuhanin, pina'il siye isab we' Tuhanin we' subey siye manjari kuwe' Anaknen, si Isa, supaya kēmon me' tapene'nen kuwe' magpungtina'i duk sakaden si Isa. ³⁰ Duk kēmon me' pina'ilnen tinawag we' Tuhanin nuhut iye. Duk me' tinawagnen inampun duk kinimmatan bentel we' ne. Duk me' kinimmatanne mabentelin pahadjene isab.

Pakitehan si Isa Almasi bang sa'ingge hadje lasa Tuhanin si kite bi

³¹ Bang pikilte bi bakas pina'inku miya'an, kata'uhante bi we' ga' te'ed niya' makada'ag kite bi pegge' bēbbegan Tuhanin kite bi. ³² Tuhanin ga' kayimananne Anaknen saguwa' paglilla'ne pina-patey si kahāpante bi kēmon. Bang tahinangne miya'an kabugtu'ante bi we' asal urunganne kite bi kēmon masukal si kitehin bi. ³³ Kite bi me' tapene' Tuhan hinangne me' a'anen, niya' ke makatuksa' kite bi we' kapagduse kite bi? Ga' niya', pegge' bakas inampun ne kite bi duk kinimatan ne kite bi bentel we' Tuhanin. ³⁴ Hangkan ga' niya' kapagpa'in we' subey kite bi ilegga duk tapī si narka' sabab duseten bi. Pegge' Isa Almasi bakas ne matey sabab duseten bi duk duma'in hadja iyan, saguwa' pinakellum isab iye balik we' Tuhanin duk pinahadje iye we' ne la'i si kanawananne, lugal tamanan mabangsahanin. Iye isab sūhanten bi la'i si Tuhanin mēbbegan kite bi. ³⁵ Hangkan hep kabugtu'ante we' bisan ine umantag si kite, asal kalasahan Isa Almasi kite. Bang kite dem kasusehan atawa dem katiksa'an atawa dem kabinasahan, duma'in hātinen we' ga'i ne kite kalasahanne. Bisan kite kakulangan kinakan duk semmek, bisan kite dem kasiya-siyahan atawa bisan kite pinapatey, asal ga'i usa' lasa Almasi si kitehin bi. ³⁶ Me' katiksa'ante inin tasulat dem kitab, pina'in,

“Sabab panuhut kami si ka'uhin, Tuhan, luwal kami siya-siya sōng pinapatey. Me' a'ahin pangimmatde kamihin kuwe' kami me' bili-bili sōng sinumbali'.”

³⁷ Saguwa' bisan kuwe' inin pagtiksa'ten bi, ga'i

kite bi da'ag pegge' kalasahan Isa Almasi kite bi. ³⁸ Pegge' kata'uhanku te'ed we' asal kalasahanne kite bi manamal. Bisan kite ellum atawa matey, kalasahanne kite. Ga' niya' maka'ānan lasane si kitehin. Bisan pe mala'ikat atawa me' seyitan, ga' niya' balakatde ngānan lasanen amban kite. Ine-ine talabeyte kuwe'itu atawa si pasōngan, masi kite kalasahanne. ³⁹ Ga' niya' bisan ine diyata' langit atawa dem dunya atawa ine-ine bakas pina-panjari we' Tuhanin makasape' kite amban lasa Tuhanin, iye pinakitehan Isa Almasi, Panuhutan-ten bi.

9

Me' a'a tapene' we' Tuhanin

¹ Niya' pe seddili batang bissaku si ka'am duk inin asal bennal. Ga'i ku magdusta' pegge' suku' pu si Isa Almasi ku. Kata'uhanku dem pikilanku te'ed we' bennal sōng pina'inku inin duk kata'uhan isab inin we' Niyawa Sutsihin, iye magbaya' dem pikilankun. ² Iye inin batang pina'inkun, we' asal bohat te'ed ateykun duk luwal ku suse manamal sabab me' pagkasiku bangsa Isra'ilin pegge' ga'i siye ngatu nuhut si Isa Almasi. ³ Bang makajari si' hadja, atasku pasape' amban Isa Almasi duk pī dem narka' ngaganti'an me' bangsakun, me' pagkasiku bangsa Isra'ilin, supaya hadja siye ga'i tapī si narka'. ⁴ Ekka kahāpan pangurung Tuhanin si siye. Siye bangsa tapene' we' Tuhanin hinangne me' a'ane. Duk hininang isab siye we' ne me' anakne. Pinakitehan we' ne si siye sahayanen. Mimpiye ngajanji'

Tuhanin si siye. Siye pangurunganne sara'nen. Tinolo'an siye we' ne bang sa'ingge subey pama-hadjede iyehin. Ekka sanggupne si siye we' asal tabanganne siye. ⁵ Siye me' tubu' kapapu'an kami mabangsahanin. Duk Isa Almasi tubu'de du isab pegge' pagmanusiya'nen, bangsa Isra'il iye. Tuhanin, iye magbaya' si kēmon-kēmonin, pata' pinudji salama-lama. Amin.

⁶ Duma'in hep pina'inkun we' ga'i tumanan Tuhanin sanggupne si me' bangsa Isra'ilin, saguwa' iye pina'inkun we' duma'in hep kēmon tubu' Isra'ilin bennal me' a'a Tuhanin. ⁷ Duk duma'in kēmon me' tubu' si Ibrahimin ka'ēnan tubu'ne te'ed. To'o inin pegge' pa'in Tuhanin hep pu Ibrahim, "Si me' anaknun, luwal hadja tubu' Isahakin kimmatanku me' tubu'nun." ⁸ Bisan ne siye me' tubu' Ibrahim, duma'in hātinene we' kinimmatan siye we' Tuhanin me' anakne. Saguwa' me' tubu' Ibrahimin, inanakan sa pananggup Tuhan si iyehin, siye miya'an me' tubu'ne te'edin. ⁹ Iye hep inin pananggup Tuhan pu Ibrahimin, pa'inne, "Tahun dambuwa' pitu ku balik duk andanun si Sara nganak du iyan lella."

¹⁰ Duma'in hadja inin. Bang si Rebeka, niya' duwe anakne lella, si Esaw duk si Yakub. Dambuwa' du samaden, si Isahak, papu' kamihin. ¹¹⁻¹² Ga' pe me' anakne kambal miya'an inanakan, pa'in Tuhanin pu Rebeka, "Salihin magbaya' iyan si sakahin." Pagpa'in Tuhan miya'an, ga' pe kapaghinangan hāp atawa la'at me' kambalin pegge' ga' pe siye miya'an inanakan. Saguwa' andang ne dambuwa'in tapene' we'

Tuhanin supaya kata'uhan we' amban baya'ne bang niya' tapene'ne. Duma'in hangkan a'ahin pene' Tuhanin sabab me' hinanganne mahāpin saguwa' we' baya' Tuhanin du. ¹³ Pasal inin bakas tasulat dem kitab, pa'in Tuhanin, “Si Yakub kinalasahankun, duma'in si Esaw.”

¹⁴ Manjari bang kuwe' iyan, kaw pa'inbi we' ga'i bentel Tuhanin. Duma'in we' ga'i bentel Tuhanin. ¹⁵ Saguwa' Tuhanin magbaya'in bang sine pinene'ne hinangne me' a'anen. Pa'inne pu si Musa, “Aku magbaya'in bang sine ka'ase'ankun. Aku magbaya'in bang sine kalu'uyanku ateyin.”

¹⁶ Hangkan kata'uhante we' duma'in sabab baya'te atawa pagtuyu'te maghinangan hāp hangkan kite ka'ase'an Tuhanin, saguwa' we' baya' Tuhanin ma'ase' iye si kite. ¹⁷ Niya' isab inaka sabab sultan si lahat Misil awwalley. Tasulat dem kitab we' pa'in Tuhanin si sultanin, “Hinangte kew sultan magbaya' tu'u si lahat inin supaya sabab ka'u tapakitehanku balakatkun duk supaya ngabantu ēnkun si tibu'ukan dunya.”

¹⁸ Hangkan takitete we' Tuhanin ma'ase' si sasuku kabaya'anne kina'ase'anin. Duk amban baya'ne isab pasagadanne me' a'ahin magtuwas kōk.

Tuhanin astel saguwa' ma'ase' isab

¹⁹ Kaw dambuwa' ka'am magpa'in si aku, “Bang kuwe' iyan, we'ey Tuhanin salla'ne me' a'ahin. Ga' du niya' makasagga' kinabaya'annen.” ²⁰ Da'a iyan bissāhun. Sine kew we' tajampanu Tuhanin bu manusiya' kew hadja? Makajari ke paliyukin magpa'in si a'a mangahinang iyehin, “We'ey ku

hinangnu sa inin?" ²¹ Kata'uhante we' a'a maghinang paliyukin taga kapatut maghinang ine-ine kabaya'anne hininangin. Amban da kubbeng bulak ngahinang iye dambuwa' pangisihan hāp manamal duk mahalga' duk dambuwa' isab ga'i tantu hāp duk ginuna kahaba' ellew.

²² Damikkiyan isab Tuhanin makajari iye magbaya' ine-ine batang hinangne si me' manusiya'in. Bisan Tuhanin astel si me' a'a madusehanin duk batang leggane siye duk batang tapakitehanne balakatnen saguwa' sandalanne dahu' astelnen duk ga'i ne siye leggane bisan du siye pata' ilegga. ²³ Hangkan sandalan Tuhanin astelnen supaya kata'uhan me' manusiya'in kēmon we' ga'i takila-kila kahāpne si me' a'a ka'ase'anne duk tapene'ne pinahadje si pasōnganin. ²⁴ Kite bi hep me' tapene'nen. Duma'in hadja amban bangsa Yahudi kite bi, saguwa' amban me' bangsa duma'in Yahudi du isab. ²⁵ Pinasulat hep we' Tuhanin pu Nabi Hosea sabab inin. Pa'inne,

“Me' duma'in a'aku tagna'in, siye ne iyan inēnanku me' a'akun. Bangsa mangga'i kinalasahankun, siye ne iyan inēnanku kinalasahankun.

²⁶ Duk la'i si lahat bakas pangakahanku siyehin we' duma'in siye me' a'aku, la'i isab akahanku siye iyan we' siye me' anakku, aku Tuhan ma'ellumin.”

²⁷ Duk Nabi Isaya bakas nulat isab sabab me' bangsa Isra'ilin. Pa'inne, “Bisan pe bangsa Isra'ilin ekka manamal kuwe' umus si higad tahik ga'i ta'itung, kuwe'ahat du hadja iyan malu-

muwas amban pangaleggahan Tuhan siyehin. ²⁸ Pegge' bugtu' we' sōng legga Tuhanin du me' a'a si dunyahin. Ga'i iye magdayan ngalegga siye.” ²⁹ Bakas pina'al isab we' Nabi Isaya awwalley sabab bangsa Isra'ilin, pa'inne, “Bang Tuhanin, iye magbaya' si kēmon manusiya'in, ga' kite bi miya'an lebbihanne tubu', kuwe' si' kite bi miya'an me' a'a si puweblo Sodom duk si puweblo Gomorahin, ubus ne kēmon matey.”

Bangsa Isra'ilin ga'i sandel pu Isa Almasi

³⁰ Manjari, ine pa'inte sabab inin? Iye pa'inte we' me' a'a duma'in Yahudihin, ga' siye ngapas we' inampun duk kinimatan siye bentel si pagmatahan Tuhanin. Saguwa' siye ne inampun duk kinimatan bentel we' Tuhanin sabab sandelde pu si Isa Almasihin. ³¹ Saguwa' me' bangsa Isra'ilin, magge'es te'ed siye nuhut sara'in supaya siye kinimatan bentel we' Tuhanin saguwa' ga' tatuhutde sara'in hangkan ga' siye kinimatan bentel we' Tuhanin. ³² Na, we'ey sa miya'an? Pegge' me' bangsa Isra'ilin ngandel si me' hinangande mahāpin. Ga'i siye ngatu sandel pu si Isa Almasi supaya siye asal kinimatan bentel we' Tuhanin. Pa'in kitabin we' Isa Almasi dalil batu duk me' bangsa Isra'ilin kuwe' sumampuk si batu miya'an sabab ga'i siye ngatu sandel pu si Isa. ³³ Pa'in Tuhanin hep dem kitab,

“La'i si puweblo Siyon niya' bettadku batu kasumampukan me' a'a mala'ihin duk siye hebba'. Saguwa' sasuku ngandel si batu inin, ga'i siye magsusun sabab sandelde si iyehin.”

10

¹ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, iye te'ed kabaya'ankun we' me' pagkasiku bangsa Isra'ilin timbul du duk tapī si surga'. Duk pāku-pākuku te'ed inin si Tuhan. ² Kata'uhanku we' magge'es te'ed siye nuhut Tuhanin saguwa' ga'i tewwa' pakahātide bang sa'ingge panuhutde iyehin. ³ Ga'i tahātide bang inumey duk a'ahin ta'ampun duk takimmat bentel we' Tuhanin. Kannalde we' ta'ampun siye sabab panuhutde sara'in. Duk ga'i siye ngatu nuhut pina'in Tuhanin bang inumey duk siye ta'ampunne duk takimmatne bentel. ⁴ Kemuwe Isa Almasi pitu, duma'in ne sara'in lān tudju Tuhanin. Saguwa' hangkan kite kinimmatan bentel we' Tuhanin pegge' sandel kite pu si Isa Almasi.

Kēmon makajari tinimbul duk tapī si surga'

⁵ Inin bakaš sinulat we' si Musa sabab a'a manuhut sara'in supaya iye kinimmatan bentel we' Tuhanin. Pa'inne, "Sine-sine asal makatuhut kēmon panganda'akan dem sara'in, ellum du iye si surga' ga' tamanan." ⁶ Saguwa' da bayu' hadja subey hininangten duk kite kinimmatan bentel we' Tuhanin, subey kite sandel pu si Isa Almasi. Duk sabab inin niya' isab tasulat dem kitab, pina'in, "Da'a pa'inun bi, 'Subey dahu' niya' pī si surga','" (hātinen ngeddo' Almasi bino'o pitu si dunya.) ⁷ "Duk da'a isab pa'inun bi, 'Subey dahu' niya' pī diyawa' si lahat me' pateyin,'" (hātinen mo'o Almasi pitu.) ⁸ Pegge' pina'in dem kitab, "Lapal Tuhanin lu'u ne si ka'am. Makajari ka'am

missāne duk enna'bi dem ateybi.” Hātinen lapal minahalayak kami si ka'amin sabab bang sa'ingge ta'ampun duk takimmat bentel we' Tuhanin me' masandel pu Isa Almasihin. ⁹ Bang magbennal kite si me' a'a we' si Isa Almasi Panuhutanten bi duk kahagadte te'ed dem ateyte we' pinakellum iye balik we' Tuhanin amban kamateynen, na, timbul kite duk tapī kite si surga'. ¹⁰ Pegge' bang asal kahagad kite ateyten dambūs-būs duk magbennal kite si me' a'a, inampun duk kinimmatan kite bentel we' Tuhanin duk timbul kite. ¹¹ Pa'in kitabin, “Sasuku makahagad si iyehin asal ga'i te'ed magsusun.” ¹² Sakup kēmon manusiya'in pegge' ga' bidda' Yahudi duk duma'in Yahudi, masi Tuhanin magbaya' si siyehin kēmon duk urunganne kahāpan kēmon mamāku si iyehin. ¹³ Pa'in kitabin,

“Sine-sine pakatimbul si Panuhutanin, timbul du iye duk tapī iye si surga'.”

¹⁴ Inumey pakatimbulde pu Isa Almasihin bang ga'i pe siye sandel si iye? Duk inumey kasandelde si iyehin bang ga' pe bakas takalede aka-aka hāp sabab iyehin? Inumey pakakalede sabab iyehin bang ga' niya' pī ngakahan siye? ¹⁵ Inumey pangaka siyehin bang ga'i dina'ak pī me' a'a magakahin? Saguwa' niya' me' a'a dina'ak we' Tuhanin pī ngakahan siye. Sa pina'in dem kitabin, “Asal kēgan te'ed kite bang niya' tekka mo'ohan kite aka-aka hāp.” ¹⁶ Saguwa' duma'in du kēmon makahagad si aka-aka mahāpin. Pa'in Nabi Isaya hep awwalley, “Tuhan, kulang du makahagad si inaka kamihin.” ¹⁷ Manjari, subey dahu' minaha-

layak aka-aka sabab Isa Almasihin duk takale me' a'ahin, ubus meke ne siye sandel pu si Isa Almasi.

18 Saguwa' niya' tilewku: Ga' ente' takale me' a'a Isra'ilin aka-aka sabab Isa Almasihin hangkan siye ga'i kahagad? Asal takalede du. Pegge' pa'in kitabin hep,

“Me' a'a dina'ak Tuhanin magaka-aka si kēmon a'a duk me' bissāden bawag si tibu'ukan dunya.”

19 Niya' tilewku seddili: Ga' ente' tahāti me' a'a Isra'ilin we' me' bangsa duma'in Yahudihin suku' si Tuhan isab? Asal tahātide du. Si Musa ne dehellu manambungin. Pinasulat hep we' Tuhanin bissānen si iye. Pa'in Tuhanin,

“Asipku du me' a'a duma'in Yahudihin, me' a'a pina'inbi we' bangsa ga' niya' gunane. Manjari ngimbū du ka'am duk astel ka'am pegge' asipku me' a'a mangga'i mangata'uhan akuhin.”

20 Ubus, Nabi Isaya ga' isab talew missā, pa'inne,
 “Iye inin pina'in Tuhanin, ‘Me' mangga' mamaha akuhin, siye mangasuwa' akuhin. Me' mangga' magtilew sabab akuhin, siye pamakitehanku dikun.’”

21 Saguwa' bang sabab me' a'a Isra'ilin, iye inin pina'in Isayahin, “Pa'in Tuhanin, ‘Luwal ku ngahumatan me' a'a mangga'i mapakale si akuhin, me' a'a matuwas kōkden.’”

11

Ma'ase' Tuhanin si me' a'a Isra'ilin

¹ Manjari magtilew ku: Tinayikutan ne ke we' Tuhanin me' a'a tapene'ne inin? Asal ga'. Aku inin bangsa Isra'il hep duk tubu' Ibrahim duk tubu' Benjamin. ² Ga' tinayikutan we' Tuhanin me' a'a tapene'ne tagna' awwalley pe. Kata'uhanbi du bang ine pina'in kitab sabab Nabi Eliyasin. Muhun hep iye si Tuhan sabab me' hinangan me' a'a Isra'ilin. ³ Pa'in Eliyas, "Tuhan, ubus ne pinapatey we' de me' nabinun. Ilarak we' de me' pagkuluban-kulubanan kami si ka'uhin. Luwal sa' aku nabi matalebbihin duk batang ku isab papateyde." ⁴ Ine sambung Tuhan si iyehin? Pa'in Tuhanin si iye, "Niya' pe talebbi pitu' ngibu me' a'aku duk siye inin ga' bakas mahadje tuhan-tuhan inenan Ba'alın." ⁵ Damikkiyan isab kuwe'itu niya' pe isab talebbi nuhut Tuhanin. Tapene' siye we' ne pegge' malasa iye duk ma'ase' iye si siye. ⁶ Bang Tuhanin mene' a'a, ga'i siye pene'ne sabab me' hinangande mahāpin saguwa' pene'ne siye pegge' malasa iye duk ma'ase' iye si siye. Bang si' miya'an sabab hinangande mahāpin hangkan siye pene'ne, duma'in ne pamene'annen sabab lasanen duk ase'nen.

⁷ Manjari, ine pa'inte sabab inin? Magpiha me' a'a Isra'ilin bang sa'ingge duk siye takimmat bentel we' Tuhanin, saguwa' ga' takasuwa'de. Luwal hadja me' tapene' we' Tuhanin, me' masandel pu si Isahin, mangasuwa' iyehin. Bu me' sinduwehin ngatuwas kōkden pegge' ga' siye pakale si Tuhan. ⁸ Niya' pa'in kitabın sabab me' a'a matuwas kōkde inin. Pa'in kitabın, "Pinababbal we' Tuhanin pik-ılanden. Sampay kuwe'itu kuwe' siye ga'i ngite

bisan niya' matade, kuwe' siye ga'i kale bisan niya' tayingede.”⁹ Pa'in si Da'ud,

“Karayaw we' sabab me' kasinnahanden kuwe' siye tewwa' leppas duk ga'i siye lumepa; kuwe' siye labo' dem lowang lalem duk ga'i siye lumuwas. Iye inin tumbas me' hinanganden.

¹⁰ Karayaw pinessekan mataden duk siye ga' ngite. Karayaw siye tiniksa' ga' tamanan, kuwe' a'a kokko' we' duwa'an diyata' buktenen.”

¹¹ Bang kuwe' miya'an, ine ne ka'ujudan me' bangsa Yahudihin? Tayikutan Tuhanin ne ke te'ed siye salama-lama pegge' ga'i siye sandel pu si Isa Almasi? Ga'i du. Saguwa' pegge' tinayikutan we' de Tuhanin, manjari tinimbul dahu' we' Tuhanin me' duma'in Yahudihin duk siye tapī si surga' supaya pagkite me' Yahudihin inin, mabaya' du siye nuhut Tuhanin kuwe' me' bangsa duma'in Yahudihin. ¹² Bang pagduse bangsa Yahudihin duk panayikut Tuhan siyehin mole' si kahāpan me' bangsa duma'in Yahudihin, pasōng ne te'ed ekka kahāpan tekka si me' duma'in Yahudihin bang me' Yahudihin balik ne si Tuhan.

Timbul me' a'a duma'in Yahudihin

¹³ Niya' bissāku si ka'am, me' duma'in Yahudihin. Aku inin kawakilan we' Isa Almasi magmahalayak si me' a'a duma'in Yahudihin. Bang magge'es ku magmahalayak si ka'am, ¹⁴ kaw me' pagkasiku Yahudi sinduwehin ibeg duk ujud mabaya' du sandel pu Isa Almasi kuwe' ka'amin, supaya siye timbul duk tapī si surga'. ¹⁵ Sabab

panayikut Tuhan si bangsa Yahudihin, hināp ne we' Tuhanin me' bangsa duma'in Yahudihin. Na, sa'ingge bang me' Yahudihin tayima' Tuhanin ne balik? Asal hāp manamal. Kuwe' du siye bakas matey bu ellum balik.

¹⁶ Magdalilan ku si ka'am sabab me' Yahudihin. Addat kami Yahudihin, bang kami magaddun hinang pan, ngeddo' kami da akup pangurung si Tuhan. Bang suku' si Tuhanin da akup miya'an, hātinen suku' si iye isab kēmon addunin. Atawa dalilnen kayu. Bang suku' si Tuhan gamutin, suku' si Tuhan du isab me' pangehin. ¹⁷ Bangsa Isra'ilin kuwe' da bayu' kayu tinanem duk inipat supaya magbuwa'. Duk ka'am, me' duma'in Yahudihin, kuwe' kayu du isab ka'am, saguwa' kayu tomo' dihananne dem talun. Manjari me' pange sinduwe amban kayu inipatin tinoto' we' Tuhanin, duk ka'am me' pange amban kayu talunin pina-sugpat pī si antag bakas panoto'anin. Manjari kuwe'itu kabahagi'an ne ka'am me' kahāpan suku' si me' Yahudihin. ¹⁸ Hangkan ka'am, me' duma'in Yahudihin, da'a te'ed udji'un bi me' pange bakas tinoto' miya'an, hātinen me' Yahudi mangga'i makahagadin. Ga'i ka'am kapagabbu pegge' ka'am dalil pangehin bu siye dalil gamutin; duk duma'in ellum gamutin sabab pangehin saguwa' ellum pangehin sabab gamutin.

¹⁹ Kaw pa'inbi, "To'o iyan, saguwa' bakas tinoto' du siye we' Tuhanin duk kami, me' duma'in Yahudihin, tasugpat pī ngaganti'an siye."
²⁰ Bennal iyan. Tinoto' siye pegge' ga'i siye sandel pu si Isa Almasi. Bu ka'am pinaganti' si siye

pegge' sandel ka'am. Da'a ka'am maglangkew atey. Subey ka'am talew si Tuhan. ²¹ Bang tinoto' we' Tuhanin me' pange tagna'in, hātinēn me' Yahudihin, da'a pikilun bi we' ga'i isab ka'am toto'ne. ²² Tapandogate tu'u we' Tuhanin ma'ase' si a'a saguwa' ngalegga isab te'ed iye. Asal leggane me' manayikutan iyehin saguwa' ka'am, ma'ase' iye si ka'am bang ga'i usa' sandelbi pu si Isa Almasihin. Saguwa' bang ga'i ka'am sandel, toto'ne isab ka'am. ²³ Duk me' Yahudi bakas tinayikutan Tuhanin, bang ne siye sandel pu si Isa Almasi, tayima' Tuhanin siye balik. Dalil me' pangehin, pinasugpat siye balik pī si kayu bakas panoto'an siyehin, pegge' tapasugpat Tuhanin siye balik. ²⁴ Ka'am me' duma'in Yahudihin, kuwe' ka'am dalil me' pange kayu talun tinoto'in ubus bu pinasugpat pī si kayu inipatin, bisan du ga'i tantu hininang sa miya'an. Me' Yahudihin hep dalil kayu inipat miya'an duk mura du pinasugpat balik we' Tuhanin me' pange bakas tinoto'anin pī si kayu bakas panoto'an siyehin.

Ma'ase' Tuhanin si me' manusiya'in kēmon

²⁵ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, niya' akaku si ka'am supaya ka'am ga'i maglangkew atey duk magabbu we' hāp ka'am amban me' Yahudihin. Niya' tolo' bennal batang akaku si ka'am ga' bakas kata'uhan ngeregse' ma'in. Iye inin inakakun. To'o we' ka'ekkan me' a'a Isra'ilin ga'i ngatu kahagad saguwa' akahante ka'am we' ga'i pakahagadde inin ga'i du teteg. Bang jukup ne ekkahan me' a'a duma'in Yahudi

manuhut Tuhanin, meke ne me' Yahudihin kahagad duk balik ne siye si Tuhan. ²⁶ Manjari kēmon bangsa Isra'ilin kahagad du duk timbul duk tapī si surga'. Pina'in dem kitab sabab inin, pa'in Tuhanin,

“Pitu du iyan Manimbulin amban lahat Siyon.

Ānanne iyan me' hinangan mala'at hininang me' tubu' si Yakubin, hātinen me' Yahudihin.

²⁷ Pagtekka ellew miya'an, ānanku du kēmon duseden sa bakas pananggupku matu'uhin.”

²⁸ Me' Yahudihin banta Tuhanin ne pegge' ga' kahagadde aka-aka mahāpin. Ga' pakahagadde inin mole' si kahāpanbi ne. Saguwa' amban tagna' asal me' Yahudihin hep tapene' we' Tuhanin duk siye manjari me' a'ane. Duk kalasahan Tuhanin pe siye sabab sanggupne si me' kapapu'anden.

²⁹ Pegge' Tuhanin, bang niya' a'a tapene'ne duk iledjiki'an we' ne, ga'i te'ed pagpinda-pindane.

³⁰ Na, ka'am isab me' duma'in Yahudihin, matu'uhin ga' ka'am nuhut Tuhanin. Saguwa' kuwe'itu ka'ase'an ka'am we' Tuhanin pegge' tayikutan me' Yahudihin Tuhanin. ³¹ Kuwe'itu me' Yahudihin ga'i tuhutde Tuhanin, duk ka'ase'an ka'am we' Tuhanin, supaya si pasōngan ka'ase'an Tuhanin du isab siye. ³² Hangkan hep pinakitehan we' Tuhanin we' kēmon manusiya'in, Yahudi duk duma'in Yahudi, sali'-sali' ga'i nuhut Tuhan supaya tapakitene ase'nen si siye kēmon.

Pata' Tuhanin pinudji

³³ Asal ga'i te'ed takila-kila ase' Tuhan si kitehin bi kēmon. Lalem manamal kata'unen duk

kata'uhanne kēmon. Ga'i tahātite pikilannen. Ga'i tahātite me' hinangannen. ³⁴ Pina'in dem kitab, “Sine mangata'uhan pikilan Tuhanin? Sine mananolo'an iyehin?

³⁵ Ga'i makajari we' niya' pangurungte iye duk niya' utangne si kite.”

³⁶ Pegge' Tuhanin magpapanjari kēmon-kēmonin. Iye magbaya'in duk kēmon pinapanjari we' ne supaya iye tapudji. Pudjite bi Tuhanin ga' tamanan. Amin.

12

Bang sa'ingge subey hinanganten duk kasulitan Tuhanin

¹ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, pegge' Tuhanin asal ma'ase' te'ed si kite bi hangkan junjungku si ka'am: Pangurungan bi dibin si Tuhan. Da'a ne kimmatanun bi we' ka'am pe dapu' baranbin saguwa' kuwe' ka'am dalil kuluban si Tuhanin. Subey ne ga' niya' hinanganbi la'at saguwa' subey hinangbi me' hinangan makasulut Tuhanin. Kuwe' inin panambahayang mapatutin. ² Da'a ka'am maghinangan sa hinangan me' ka'ekkanan matu'u si dunyahin. Saguwa' ambat ba'ahuhan Tuhanin pamikilbin duk ne pinda ateybin. Manjari kata'uhanbi du te'ed bang ine me' kinabaya'an Tuhanin. Kinabaya'annen me' mahāpin duk me' makasulut iyehin duk me' mangga' niya' salla'-salla'nen.

³ Aku inin ka'urungan ku we' Tuhanin kapatut magusihat hangkan pa'inku si ka'am kēmon: Da'a

pikilun bi we' langkew te'ed ka'am saguwa' ara'-ara'un bi hadja tamanan mapatutin. Pegge' Tuhanin mangurungan ka'am kapandeyanin sabab sandelbi pu si Isa Almasihin. ⁴ Baranten dambuwa' du saguwa' niya' bettiste, tangante, matate duk me' seddili pe bu ga'i magsali' kagunahanden. ⁵ Damikkiyan kite bi isab me' masandel pu si Almasihin, bisan kite bi ekka saguwa' kuwe' kite bi dambuwa' baran hadja pegge' magdambuwa' kite bi kēmon duk Almasi. Duk kuwe' kite bi dalil magsugpat kēmon. ⁶ We' lasa Tuhan si kitehin bi inurungan kite bi we' ne me' kapandeyan. Saguwa' kite bi dangan-dangan magseddili-seddili kapandeyan pinangurung kitehin bi. Ine-ine kapandeyan pinangurung si kite bi subey gunate bi pahāp-hāp. Bang dambuwa'in ka'urungan kapandeyan magpalata' lapal pinabissā Tuhanin, subey palata'ne asal bissā Tuhanin magsali' duk panolo' kinahagadten bi. ⁷ Bang kite ka'urungan kapandeyan nabangan me' pagkasiten, subey siye tabangante. Bang kapandeyan pangurungne kitehin magusihat, subey kite magusihat. ⁸ Bang kapandeyan pangurung kitehin ngasig sawe'ten, subey siye asigte. Bang kapandeyan pangurung kitehin nabang sukal sawe'ten, subey kite sayu'. Bang kite pinasukuhan hinang magnakura', subey kite matuyu' si hinangten. Bang hinangten nabangan me' a'a kasigpitanin, subey kite kēgan nabangan siye.

⁹ Subey lasabi si sawe'bin amban dem atey. Kabunsihanun bi sasuku mala'atin duk tentema-

nun bi dem ateybi sasuku mahāpin. ¹⁰ Subey ka'am maglasa-ilasa pegge' kuwe' ne ka'am magpungtina'i sabab sandel ka'am sali'-sali' pu si Isa Almasi. Subey ka'am sinna mahadje pagkasibi masandel pu si Isahin. ¹¹ Da'a ka'am bulasan saguwa' magtuyu' ka'am maghinang si Panuhutanten bi ateybin dambūs-būs. ¹² Subey ka'am luwal magkēg pegge' niya' ase-asebi amban Tuhan. Bang ka'am dem kasusehan, sandalanun bi. Da'a ka'am pahali ngampun-ngampun si Tuhan. ¹³ Tabangun bi sukal me' pagkasibi masandel pu si Isa Almasihin duk hatulun bi sasuku mapiyu si luma'bin.

¹⁴ Sasuku maminasa ka'amin, pāku-pākuhanun bi kahāpan amban Tuhan. Da'a siye sukna'anun bi. ¹⁵ Patuhut ka'am magkēg si me' magkēgin duk patuhut ka'am magdukka si me' magdukkahin. ¹⁶ Magsulut-sinulut ka'am. Da'a apasun bi pinahadje ka'am. Da'a ka'am iya' magtuhut-tuhut duk me' madiyahawa' paga'anen. Da'a ka'am magpikil we' ka'am ne asal mata'uhin.

¹⁷ Bang niya' ngala'at ka'am, da'a tumbasanun bi la'at. Hinangun bi sasuku mahāp si pagmatahan me' a'ahin kēmon. ¹⁸ Tamanan tahinangbin, da'a te'ed ka'am magsasa' duk sine-sine ne, saguwa' subey ka'am magsulut-sulut duk kēmon a'a. ¹⁹ Me' bagayku, da'a ka'am males saguwa' ambat Tuhanin mamalesan ka'amin. Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in, "Aku mamalesin. Aku mangalegga me' maghinang la'at si ka'amin, pa'in Tuhanin." ²⁰ Saguwa' hinangun bi sa pina'in dem kitabin, "Bang takitebi bantabin inusan, pakanun

bi. Bang lekkakan iye, pa'inumun bi. Bang hinangbi inin si iye, ujud iya' iye manamal.”²¹ Bang niya' la'at hininang si ka'am, da'a iye panumbasun bi la'at. Saguwa' tumbasanun bi hāp duk tada'ag mala'atin.

13

Subey tuhutte me' a'a magbaya' si lahatten

¹ Kēmon kite bi manusiya'in, subey tuhutte bi me' a'a taga kapatut magbaya' si paglahatan-ten bi pegge' ga' niya' ka'urungan kapatut bang duma'in amban baya' Tuhan. Duk me' taga kapatut magbaya'in, Tuhanin mamatingkolo' siyehin. ² Sasuku manguntarahan a'a magbaya' si paglahatin, kuntarahande isab Tuhanin, pegge' Tuhanin mamettad siye si hinangde miya'an. Duk ilegga du me' manguntarahan siyehin. ³ Pegge' me' maghinangan mahāpin ga'i talew si me' magbaya' si paglahatin. Luwal me' maghinangan mala'atin matinalew si siyehin. Ga'i ka'am subey tinalew si me' magbaya' si paglahatin samanta'an hāp hinanganbin duk sanglitande pe ka'am. ⁴ Pegge' siye inin dara'akan Tuhanin pinapī we' ne para si kahāpanbi du. Saguwa' bang ka'am maghinangan la'at, talep ka'am talew, pegge' taga kapatut siye amban Tuhan ngalegga ka'am. Dina'ak siye we' Tuhanin ngalegga sasuku maghinangan mala'atin. ⁵ Hangkan hep subey tuhutbi me' a'a magbaya' si paglahatbin duk ka'am ga'i ilegga duk pegge' kata'uhanbi du dem ateybi we' inin subey hininangbin.

⁶ Duk hangkan isab ka'am patut magbayed sukey bulak atawa sukey ine-ine pāku gubelnohin, pegge' me' maghinang si gubelnohin hinangde du panganda'akan Tuhan si siyehin. ⁷ Hangkan bayedanun bi me' patut binayedanin, sukey bulak ke atawa sukey ine-ine ne, duk pagaddatanun bi duk pahadjehun bi me' magbaya' si paglahatbin.

Subey kite malasa si pagkasiten

⁸ Bang niya' utangbi, bayedanun bi bang ta'abut ne ellew pagbayedin. Bisan ga' ne niya' utangbi, utangan pe ka'am seddili. Utang inin lasabi si pagkasibin. Bang maglasa-ilasa ka'am, tuhutbi ne sara' sinulat si Musahin. ⁹ Pa'in sara' si Musahin hep, "Da'a ka'am magjina; da'a ka'am mapatey; da'a ka'am nangkew; da'a pagnapsuhanun bi alata' sawe'bin." Me' da'akan inin duk kēmon da'akan sinduwehin sumakup diyalem da'akan dambuwa' inin, pina'in, "Kalasahanun sawe'nun kuwe' pangalasanu dinun." ¹⁰ Pegge' bang asal kalasahante pagkasiten, ga'i te'ed iye hinangante la'at. Hangkan hep bang kalasahante pagkasiten tatuhutte ne kēmon panganda'akan Tuhanin.

¹¹ Hangkan subey miya'an hinangbi, lagi' ne pegge' kata'uhanbi we' ga'i du tiggel tekka ne Isa Almasi balik. Tagna' pakahagadte pu si Isa Almasihin, kuwe' tala-tala pe ellew panimbul Tuhan kitehin saguwa' kuwe'itu asal tapit ne. Bang ka'am dalil a'a tuli, subey ne ka'am ngape. ¹² Dunya kuwe'itu inin kuwe' dem lindem sabab duse. Saguwa' kuwe'itu tahala' ne imut-imut lindemin duk sōng ellew ne. Hātinen, sōng tekka ne balik Isa Almasi. Hangkan subey

ne lebbahante kēmon hinangante mala'atin duk dalil sundalu magbessi miya'an subey kite panyap nungka'an sasuku mala'atin. ¹³ Subey kawul-pi'ilten hāp duk patalep si me' a'a patenna' dem danta' ellewin. Hangkan da'a ka'am maglango-han. Da'a ka'am magjina atawa magba'is. Da'a ka'am luwal magsasa' duk da'a ka'am magkimbū. ¹⁴ Saguwa' batukanun bi kawul-pi'il Panuhutan-ten bi, Isa Almasi. Da'a te'ed ka'am magpikilan ngūtan napsubin.

14

Da'a salla'te me' pagkasite masandel pu si Isahin

¹ Niya' batang pa'inku si ka'am sabab a'a ga'i pe basag sandelne pu si Isahin. Subey iye ad-datanbi. Da'a iye bo'ohun bi magjawab bang ga'i sali' pamikilbin pasal me' hinangan map-atutin duk mangga'i mapatutin. ² Sa'upama a'a mangga'i mabasag sandelnen, kahagad iye we' haram mangan hinayep ine-ine hangkan iye hadja pagla'uknen sayul. Bu a'a mabasag sandel-nen, kahagad we' bisan kinakan ine makajari ki-nakan. ³ Mamangan hinayepin subey ga'i udji'ne mangga'i mamanganin. Damikkiyan mangga'i mamangan hinayepin subey ga'i bissāhanne a'a mamangan ine-inehin. Pegge' tinayima' du a'a miya'an we' Tuhanin. ⁴ We' sine ka'am hangkan salla'bi dara'akan a'a seddilihin? Duma'in ka'am paghinangannen, hangkan amunen hadja patut magpikilanin bang tewwa' hininang a'a miya'an atawa ga'i. Asal ga'i du a'a miya'an labo', pegge'

tabangan Panuhutanten bi iye duk ga'i sala' hinangannen.

⁵ Niya' me' a'a kimmatande we' dambuwa' ellew hadje amban me' ellew sinduwe. Niya' isab me' a'a kimmatande we' sali'-sali' me' ellewin. Subey ka'am dangan-dangan bugtu' bang sa'ingge pamikilbin. ⁶ A'a mamahadje dambuwa' ellewin, hinangne inin pamahadjene Tuhanin. Damikkiyan isab a'a mamangan ine-inehin, mangan iye pamahadjene Tuhanin, pegge' pagsukulanne si Tuhanin kinakannen. A'a mangga'i mamangan hinayepin, damikkiyan pahadjene isab Tuhanin hangkan iye ga'i mangan hinayep duk magsukul isab iye si Tuhan. ⁷ Kēmon kite bi suku' pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi. Hangkan si ka'ellumte bi duk si kamateyte bi subey iye sinulutten bi duma'in diten bi. ⁸ Hangkan kite bi ellum, supaya pinudji Panuhutanten bi Isa Almasi. Damikkiyan isab bang matey kite bi. Manjari, bang kite bi ellum atawa matey, suku' pu si Isa Almasi kite bi. ⁹ Pegge' inin sababnen hangkan matey Almasi duk ellum iye balik, supaya iye Panuhutanten bi bang kite bi ellum atawa matey. ¹⁰ We'ey ka'am me' mangga'i mamangan hinayepin bissāhanbi pungtina'ibi masandel pu si Isahin? Duk ka'am me' mamangan ine-inehin isab, we'ey udji'bi pungtina'ibi masandel pu si Isahin? Kēmon kite bi nengge du iyan si harapan Tuhan si ellew dambuli duk hukumne kite bi. ¹¹ Pegge' tasulat hep dem kitab, pina'in,

“Sabennal-bennal te'ed, pa'in Tuhanin, kēmon

a'ahin pasujud du iyan si aku. Kēmon a'ahin magbennal du iyan we' aku asal Tuhanin.”

12 Manjari kēmon kite bi subey magaka si Tuhan sabab me' bakas hinangante bi matu'u si dunyahin.

Da'a padusehun bi sawe'bin

13 Hangkan hep da'a ne bissā-bissāhante sawe'ten sabab hinangannen. Saguwa' iye inin subey pinikilten, we' asal ga'i te'ed kite maghinangan ine-ine bang sabab hinangante miya'an ujud makapagduse pungtina'ite masandel pu si Isahin. 14 Pegge' aku inin suku' pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi, kabugtu'anku we' ga' niya' kinakan haram. Saguwa' bang niya' a'a kahagad we' niya' kinakan haram, na, haram te'ed si iye. 15 Bang suse pungtina'inu masandel pu si Isahin sabab niya' kakannu bu haram si iye, na hātingen pasti' ne we' ga'i kew malasa si iye. Bang sabab kinakannun kaw ujud ga'i ne nuhut Tuhanin pungtina'inun, da'a ne kakanun. Matey hep Isa Almasi sabab pungtina'inu miya'an. 16 Bisan hāp si ka'u bang la'at si pungtina'inu masandel pu si Isahin, na, da'a ne hinangun supaya ga'i kew bissāhande la'at. 17 Tuhanin magbaya' si kitehin bi. Bang asal tuhutte bi iye, subey ga'i langkew dem pikilante bi bang ine kinakanten bi atawa ininumten bi. Iye subey malangkew dem pikilanten bi, we' subey bentel hinanganten bi, duk subey kite bi magsulut-sulut, duk subey isab kite bi kēgan, duk kēgten bi pinangurung we' Niyawa Tuhanin dem ateyte bi.

18 Bang kuwe' inin panuhutte bi Isa Almasihin, kasulutan Tuhanin si kite bi duk pagaddatan kite bi we' me' pagkasite bi manusiya'in.

19 Hangkan hep subey te'ed pagtuyu'ante bi maghinang me' hinangan makasulut sawe'ten bi duk magtabang-tinabang kite bi supaya ngabasag sandelte bi si Tuhanin. 20 Bisan ka'am makajari mangan ine-ine, da'a kakanun bi bang sabab pamanganbi miya'an ngalamma sandel sawe'bin si Tuhan. Bennal ga' niya' kinakan haram, saguwa' ga'i hāp bang kakanbi bu la'at si sawe'bi duk sabab pamanganbi miya'an kapagduse sawe'bin. 21 Iye mahāp hininangin, ine-ine pagla'ukbi atawa inumbi atawa hinangbi, bang makapagduse pagkasibin, da'a te'ed hinangun bi. 22 Ine-ine kahagadbi sabab inin, subey hadja ka'am duk Tuhanin mangata'uhan iyehin. Sine-sine ga'i duwe-duwehan saguwa' kabugtu'anne we' tewwa' hininangnen, asal kēgan a'a miya'an. 23 Saguwa' sa'upama, niya' dambuwa' a'a luwal duwe-duwehan we' kaw niya' kinakan ga'i makajari kakanne saguwa' kakanne pe, na, magduse iye si matahan Tuhan pegge' hinangannen ga'i magtuhut duk kinahagadnen. Bisan ine-ine hinangte, bang duwe-duwehan kite kaw ga'i hāp bu hinangte pe, na kapagduse ne kite.

15

Subey sulutte sawe'ten duma'in diten

1 Kite bi me' mabasag masandel si Tuhanin, subey tabangante bi me' malamma sandelnen si

me' kasusehanden. Da'a iye sinulutten bi diten bi. ² Saguwa' kite bi dangan-dangan subey sultte bi pungtina'ite bi masandel pu si Isa Almasihin duk hinangte bi mahāp para si iyehin supaya ngabasag sandelnen. ³ Pegge' si Isa Almasi ga' hep sultne dinen saguwa' maglilla' iye diniyawa'an. Tasulat sabab inin dem kitab, pina'in, "Me' bissā la'at binissā we' me' a'a si ka'uhin, Tuhan, tewwa' si aku." ⁴ Kēmon pinasulat we' Tuhan dem kitab awwalley, pamanolo' kite bi supaya kite bi ta'u magsandal bang dem kasusehan duk supaya asig ateyten bi duk ga'i usa' pangase-ngasete bi si Tuhanin. ⁵⁻⁶ Tuhanin iye manabangan kitehin bi duk kite bi ta'u magsandal. Duk iye isab mama'asig ateyten bi. Karayaw ka'am taban-ganne duk ka'am magsulut-sulut sa hinangan Isa Almasihin supaya ka'am magdūs mudji Tuhanin, Sama Panuhutanten bi Isa Almasi.

Pakale me' a'a duma'in Yahudihin si aka-aka mahāpin

⁷ Manjari, kimmatanun bi me' pagkasibi masandel pu si Isahin kuwe' me' pungtina'ibi te'ed supaya Tuhanin tapudji, pegge' tinayima' isab ka'am we' Isa Almasi. ⁸ Pegge' akahante ka'am we' hangkan Isa Almasi pitu nabangan kami me' Yahudihin, supaya tapakitene we' Tuhanin kapangandelan, duk supaya taturan me' sanggup Tuhan si me' kapapu'an kamihin, ⁹ duk supaya isab me' a'a duma'in Yahudihin tapudjide du Tuhanin sabab ase'ne si siyehin. Tasulat hep inin dem kitab, pina'in,

“Hangkan magpasalamat ku si ka'u dem kabangsahan duma'in Yahudihin; magkanta ku mudji ka'u.”

¹⁰ Duk tasulat isab, pina'in,

“Ka'am me' duma'in Yahudihin, patuhut ka'am magkēg si me' a'a bakas tapene' we' Tuhanin.”

¹¹ Duk tasulat pe,

“Pudjihun bi Tuhanin, kēmon ka'am me' duma'in Yahudihin. Pudjihun bi iye, kēmon ka'am me' kabangsa-bangsahanin.”

¹² Duk tasulat we' Nabi Isaya isab, pa'inne,

“Niya' du iyan inanakan tubu' si Jesse. Duk iye magbaya' si me' a'a duma'in Yahudihin. Duk iye pangase-ngasehanden.”

¹³ Tuhanin po'on pangase-ngasehanbin. Karayaw urunganne ka'am kakēgan duk kasanyangan sabab sandelbi si iyehin, supaya pinasōng du pangase-ngasebi si Tuhanin we' balakat Niyawa Tuhanin.

Pu'unne hangkan ga'i magalang-alang si Paul nulatan siye

¹⁴ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, kabugtu'anku we' ka'am asal me' a'a hāp duk kata'uhanbi ne te'ed me' tolo' sabab Tuhanin duk makajari ne ka'am magtolo'-tinolo'. ¹⁵ Tu'u dem sulat inin ga' ku magalang-alang ngakahan ka'am sabab me' tolo' batang pina'essebanku si ka'amin. Hangkan ku ga' magalang-alang, pegge' kawakilan ku we' Tuhanin duk ku manjari dara'akan Isa Almasi.

¹⁶ Kuwe' ku dalil imam magmahalayak aka-aka mahāp amban Tuhanin si me' bangsa duma'in Yahudi, supaya tasōnganku siye si Tuhan kuwe' dalil pariya. Duk tayima' Tuhanin du siye pegge' pinahāp ateyden we' Niyawa Sutsihin.

¹⁷ Pegge' suku' pu si Isa Almasi ne ku, ga'i ku iya' magbantu sabab me' tahinangku para si Tuhanin. ¹⁸ Makatawakkal ku missā we' sabab panabang Almasi akuhin hangkan tabo'oku me' bangsa duma'in Yahudihin nuhut Tuhan. Sandel siye pu Isa Almasi sakali' takalede me' binissākun duk takitede me' hininangkun. ¹⁹ We' balakat pinangurung Niyawa Tuhan akuhin, maghinang ku me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali'. Hangkan hep antag-antag bakas papihankun, amban Awrusalam ngeregse' Illiriku, ubus ne minahalayak we' ku si kēmon a'a mala'ihin aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin. ²⁰ Kemuwe matu'uhin iye inapaskun magusihat si me' a'a ga' bakas makakale aka-aka mahāp sabab Isa Almasihin, pegge' ga'i ku mabaya' nurul hinangan a'a. ²¹ Tuman ne bakas tasulat dem kitabin, pina'in,

“Me' a'a ga' bakas ka'akahanin ujud ngata'u du sabab iye. Duk me' mangga' bakas makakalehin tahātide du iyan sabab iye.”

Magsakap si Paul pī si Roma

²² Hinangku magmahalayak inin maka'alal akuhin hangkan ga' ku tapiyu si ka'am. ²³ Saguwa' kuwe'itu pegge' ubus ne hinangkun tu'u si me' kalahatan matu'u inin, ara'-ara'ku makajari

ne ku hap piyu si ka'am. Tiggel ne kabaya'ku mapiyu nindew ka'amin. ²⁴ Mabaya' ku hap pī si lahat me' bangsa Kastila'in saguwa' pasagid ku dahu' piyu mayaman ka'am. Bang kaduhulan ne ku lu'u si ka'am, makajari ne ka'am nabangan aku supaya ku luma'us si paglengngankun. ²⁵ Saguwa' kuwe'itu tiya' pe ku hap Awrusalam mo'o tabang si me' masandel pu si Isa Almasi mala'ihin. ²⁶ Pegge' me' masandel pu si Isa Almasi maglahat si Makedoniya duk si lahat Akayahin bakas ngurung sīn pinabo'ohan hap Awrusalam panabangde me' masandel pu si Isa Almasi mamiskin mala'ihin. ²⁷ Duk sinna siye nabang. Duk asal pata'tabangde sukal me' Yahudi masandel pu si Isa Almasihin panumbasde siye, pegge' sabab me' Yahudihin hep pu'un me' a'a duma'in Yahudihin makakale bissā Tuhanin. Hangkan subey isab bahagi'ande me' Yahudihin me' ledjiki' tasangkaden. ²⁸ Bang ubus ne hinangku inin, hātinen tasōnganku ne pī si siye kēmon sīn pinabo'ohan siyehin, patulak ku hap lahat me' bangsa Kastila'in duk pasagid dahu' ku lu'u nindew ka'am. ²⁹ Bang piyu ku si ka'am, kata'uhanku du we' bo'oku kēmon kahāpan amban Almasihin.

³⁰ Me' kapungtina'ihanku masandel pu si Isa Almasihin, malasa du kite bi pu Isa Almasi, Panuhutanten bi duk maglasa-ilasa isab kite bi sabab pinapitu we' Niyawa Tuhanin lasahin dem ateyte bi. Iye inin jānnen hangkan junjungku si ka'am, padūs ka'am si aku māku-māku si Tuhan, ³¹ we' tabangne du ku supaya ku ga'i inusa'

we' me' a'a mangga'i manuhut Tuhan si lahat Yahudiyahin. Māku-māku isab ka'am karayaw me' masandel pu si Isa Almasi si Awrusalamin sinna du nayima' tabang bino'oku si siye inin. ³² Manjari, puwas inin bang amban baya' Tuhan du, piyu ku si ka'am ateykun kēgan manamal duk asig ateykun we' bi. ³³ Māku-māku ku si Tuhan, iye mangurungan kite bi kasanyanganin, karayaw ka'am luwal tuhut-tuhutanne. Amin.

16

Akahan si Paul me' a'ahin we' essebne siye

¹ Baya' pakilaleku si ka'am malu'u si Romahin si Pebe, dambuwa' pungtina'ite bi dende, pegge' sandel isab iye pu Isa Almasi. Bahannen nabang-nabangan me' masandel pu si Isa si lahat Kenkereahin. ² Pagtekka iye lu'u, hatulun bi iye pahāp-hāp. Talep inin hinangbi me' masandel pu si Isa Almasihin. Bang niya' panabanganbi si Pebe inin, tabangun bi te'ed iye, pegge' ekka a'a bakas tatabangne. Duk bisan aku, tatabangne ku isab.

³ Akahanun bi Pirisila duk Akila we' essebku siye. Bakas siye me' sawe'ku maghinang pu Isa Almasi. ⁴ Siye iyan maglilla' matey duk ku hadja tatabangde amban dem kasiya-siyahan. Hangkan asal magsukul ku te'ed si siye. Duk duma'in hadja aku, saguwa' kēmon me' duma'in Yahudi masandel pu si Isa Almasihin, magsukul isab si siye. ⁵ Akahanun bi isab me' masandel pu si Isa luwal magtipun si luma' disi Akilahin we' essebku siye.

Akahanun bi bagaykun Epeneto we' asal essebku iye. Iye hep a'a dehellu-dehellu masandel pu si Isa Almasi si lahat Asiyahin. ⁶ Akahanun bi Mariyam we' essebku du isab iye. Basag te'ed iye maghinang lu'u si ka'am. ⁷ Akahanun bi isab Andaronik duk Juniyas we' essebku siye. Siye me' pagkasiku Yahudi duk magsumbaya' kami kinalabusu matu'uhin. Bantu siye si me' kawakilan we' Isa Almasihin. Dehellu pe siye amban aku sandel pu Isa Almasi.

⁸ Akahanun bi isab Ampiliyatus we' essebku iye. Magbagay te'ed kami pegge' sali' kami sandel pu si Isa Almasi, Panuhutanten bi. ⁹ Duk si Urbanu isab, sawe'te bi maghinang pu si Isa Almasi, duk si Istakis bagaykun, akahanun bi siye we' essebku siye. ¹⁰ Akahanun bi aku isab Apelles we' essebku iye. Takite we' asal teteg te'ed iye nuhut Isa Almasi. Duk akahanun bi isab disi Aristobul we' essebku siye. ¹¹ Akahanun bi isab si Herodiyon, pagkasiku Yahudi, duk me' pungtina'ite bi masandel pu si Isahin, disi Narkissus magtewtey-anakin we' essebku siye.

¹² Akahanun bi aku isab disi Tiripena duk Tiri-posa we' essebku siye. Me' dende inin maghinang si Panuhutanten bi. Duk akahanun bi isab bagaykun si Persis we' essebku iye. Basag te'ed dende inin maghinang si Panuhutanten bi. ¹³ Akahanun bi isab si Rupus duk sa'inen we' essebku siye. Basag te'ed sandel si Rupusin si Panuhutanten bi. Duk sa'inen hāp te'ed si aku duk pangimmatne akuhin kuwe' anakne. ¹⁴ Akahanun bi isab Asinkirit, si Pelegon, si Her-

mes, si Patarobas, si Hermas, duk kēmon me' sawe'de masandel pu si Isa Almasihin we' essebku siye. ¹⁵ Akahanun bi isab Pilologo duk andanen si Juliya, duk si Nereyo duk pungtina'ine dendehin, duk si Olimpás, duk kēmon ne me' sawe'de suku' si Tuhanin we' essebku siye.

¹⁶ Duk bang ka'am kēmon magsābu-sābu, magsalam ka'am. Kēmon masandel pu si Isa Almasi si me' kalanggal-langgalanin mabo'o bissā we' essebde ka'am.

Panessa' si panambusan

¹⁷ Me' kapungtina'ihanku, junjungku si ka'am, papateng-pateng ka'am, pegge' niya' iyan me' a'a batang magsape' ka'am duk ne ka'am ga'i magsulut-sulut. Batang isab ka'am bo'ode pasape' duk ne ka'am ga'i sandel pu si Isa Almasi, pegge' kuntarahande me' tolo' sabab Isa Almasi bakas panolo' si ka'amin. Halli'anun bi siye. ¹⁸ Pegge' me' a'a maghinangan kuwe' miya'anin, duma'in paghinanganden Isa Almasi, Panuhutanten bi, saguwa' iye paghinanganden diden. Pahāpde bissāden duk magmā-mā siye nanglitan pagkasi-den, hangkan tapadupangde me' a'a ga'i tantu makahātihin. ¹⁹ Kata'uhan me' a'ahin kēmon we' ka'am iyan asal teteg nuhut tolo' Isa Almasihin. Hangkan hep ku kēgan sabab ka'am. Kabaya'ankun we' lalem kata'ubin bang pasal ngata'uhan mahāpin, saguwa' bang pasal maghinangan mala'atin, halli'anun bi te'ed. ²⁰ Tuhanin, iye mangurungan kite kasanyanganin, ga'i tiggel tabanganne du ka'am supaya da'ag we' bi nakura' seyitanin.

Karayaw ka'am ipat Isa Almasi, Panuhutanten bi.

²¹ Mabo'o bissā Timoteo, sawe'ku maghinang si Tuhanin, we' essebne ka'am. Duk mabo'o bissā du isab si Lukiyus duk si Jason duk Sosipater, me' pagkasiku Yahudi we' essebde ka'am.

²² Aku inin Tertiyus. Sulat inin bissā si Paul saguwa' aku manulat iyehin. Essebte isab ka'am pegge' aku pungtina'ibi du isab sandel pu Isa Almasi.

²³ Aku si Paul missā balik. Si Gayus mabo'o bissā du isab we' essebne ka'am. Iye dapu' luma' patenna'ankun duk si luma'ne pagtipun-tipunan me' masandel pu si Isahin. Si Erastus mangantan pilak gubelno si puweblo inin, duk si Kuwartus, pagkasite bi sandel pu si Isa Almasi, mabo'o du isab siye bissā we' essebde ka'am. ²⁴ Karayaw ka'am kēmon ipat Panuhutanten bi Isa Almasi. Amin.

Pudji si Paul Tuhanin

²⁵⁻²⁶ Subey pudjite bi Tuhanin. Iye mak-abasag sandelbin. Ngabasag sandelbin sabab aka-aka mahāp minahalayakku sabab Isa Almasihin. Masa awwalley aka-aka mahāp inin ga' kata'uhan me' a'ahin, saguwa' kuwe'itu pinakata'u ne we' Tuhanin si kēmon a'a si dunya. Pinasulat inin we' Tuhanin si me' nabinen. Tuhan ma'ellum salama-lamahin, panganda'akannen we' subey inin minahalayak si kēmon kabangsa-bangsahan supaya siye kēmon sandel duk nuhut si Tuhan.

²⁷ Tuhanin dambuwa'-buwa' du hadja duk iye hadja asal malalem kata'unen. Sabab Isa Almasi

pudjite bi Tuhanin salama-lama. Amin. *Wasalam*

Yakan Bible
Ruth, Jonah, the New Testament, and portions of
Genesis in the Yakan language of the Republic of the
Philippines

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yakan

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0001493b-891c-5dba-a045-693804fc5034